

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**SPECIFIKA DROGOVÉ TRESTNÉ ČINNOSTI NA
ÚZEMÍ MĚSTA PLZNĚ**

Autor práce: Justin Červeňák, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Ing. Mgr. Kristina Jiroušková

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2025

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 1632/5b, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Justin Červeňák, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: Příbram

Název bakalářské práce: Specifika drogové trestné činnosti na území města Plzně

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Specifications of Drug Crime in the City of Pilsen

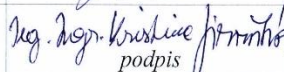
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Mgr. Kristina Jiroušková

Datum zadání bakalářské práce: červen 2025

Cíl bakalářské práce:

Hlavním cílem bakalářské práce je zhodnotit současný stav drogové kriminality ve městě Plzeň se zaměřením na uplatňovaná represivní a preventivní opatření. Vedlejším cílem je posoudit činnosti bezpečnostních složek a městských orgánů v boji proti této trestné činnosti, identifikovat nejčastější formy drogové kriminality v dané lokalitě a navrhnout případná doporučení pro zefektivnění preventivních strategií i represivních zásahů.

Student: Justin Červeňák, DiS.	1.6.2025 datum	 podpis
Vedoucí práce: Ing. Mgr. Kristina Jiroušková	1.6.2025 datum	 podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	3.6.2025 datum	 podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	3.6.2025 datum	 podpis
Rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	6.6.2025 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval(a) samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucí(ho) a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucí bakalářské práce Ing. Mgr. Kristině Jirouškové za cenné rady,
připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

ČERVENĚŇÁK, J. *Specifika drogové trestné činnosti na území města Plzně: bakalářská práce České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2025. 58 s. Vedoucí bakalářské práce: Ing. Mgr. Kristina Jiroušková.*

Klíčová slova: drogová kriminalita, Plzeň, drogová kriminalita, trestná činnost, prevence, represe, omamné a psychotropní látky

Předmětem této bakalářské práce je komplexní analýza drogové problematiky na území statutárního města Plzeň. Práce se zaměřuje na zmapování aktuální situace v oblasti drogové trestné činnosti, užívání návykových látek a identifikaci klíčových faktorů, které ovlivňují vývoj této problematiky. Cílem práce je zhodnotit účinnost stávajících preventivních a represivních opatření a navrhnout možná opatření ke zvýšení efektivity boje proti drogové trestné činnosti na úrovni města.

Analýza je založena na zpracování dostupných statistických údajů pocházejících z oficiálních zdrojů, mezi které patří zejména Policie České republiky, Ministerstvo vnitra České republiky, Okresní státní zastupitelství Plzeň-město, Krajská správa ČSÚ v Plzni. Součástí práce je rovněž posouzení socioekonomických, demografických a geografických aspektů, které mají významný vliv na charakter a rozsah drogové kriminality v Plzni.

Výsledky výzkumu potvrzují, že město Plzeň čelí především problémům souvisejícím s tranzitem omamných a psychotropních látek, s nelegální výrobou pervitinu a s nárůstem užívání tvrdých drog. Na základě provedené analýzy jsou v práci formulována konkrétní doporučení zaměřená na posílení prevence, zvýšení efektivity represivních složek a zlepšení meziinstitucionální spolupráce v rámci městské drogové politiky.

ABSTRACT

ČERVENÁK, J. *Specifications of Drug Crime in the City of Pilsen: Bachelor Thesis*. České Budějovice: College of European and Regional Studies, 2025. 58 p.
Supervisor: Ing. Mgr. Kristina Jiroušková

Keywords: drug crime, Pilsen, drug crime, criminal activity, prevention, repression, narcotics and psychotropic substances

The subject of this bachelor's thesis is a comprehensive analysis of the drug problem in the territory of the statutory city of Pilsen. The thesis focuses on mapping the current situation in the area of drug crime, the use of addictive substances and identifying key factors that influence the development of this issue. The aim of the thesis is to evaluate the effectiveness of existing preventive and repressive measures and to propose possible measures to increase the effectiveness of the fight against drug crime at the city level.

The analysis is based on the processing of available statistical data from official sources, which include in particular the Police of the Czech Republic, the Ministry of the Interior of the Czech Republic, the District Public Prosecutor's Office of Pilsen-City, and the Regional Administration of the Czech Statistical Office in Pilsen. The thesis also includes an assessment of socioeconomic, demographic and geographical aspects that have a significant impact on the nature and extent of drug crime in Pilsen.

The research results confirm that the city of Pilsen faces primarily problems related to the transit of narcotic and psychotropic substances, the illegal production of pervitin and the increase in the use of hard drugs. Based on the analysis, the work formulates specific recommendations aimed at prevention, increasing the effectiveness of law enforcement agencies and improving inter-institutional cooperation within the city's drug policy.

Obsah

Úvod.....	9
1 Cíl a metodika bakalářské práce	10
2 Návykové látky a jejich charakteristika	12
2.1.1 Legální návykové látky	13
2.1.2 Nelegální návykové látky.....	13
3 Drogová závislost.....	14
4 Omamné a psychotropní látky	16
4.1 Opiáty	16
4.2 Kanabinoidy	19
4.3 Kokain	21
4.4 Amfetaminy	21
5 Drogová kriminalita	24
6 Přehled jednotlivých drogových trestných činů podle Zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku	26
6.1 § 283 TZ - Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy	27
6.2 § 284 TZ - Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedy.....	28
6.3 § 285 TZ - Nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku podle § 285 TZ	29
6.4 § 286 TZ - Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedy	29
6.4.1 § 286a - Neoprávněná výroba a jiné nakládání se zařazenými psychoaktivními látkami	30
6.5 § 287 TZ - Šíření toxikomanie	31
7 Drogová kriminalita v Latinské Americe.....	32
8 Úvod k praktické části.....	35
9 Analýza drogové trestné činnosti v Plzni (2015-2024).....	37

9.1	Celkový přehled a vývoj v čase.....	37
9.2	Struktura trestné činnosti podle skutkových podstat.....	37
9.3	Struktura podle druhu drogy.....	38
9.4	Trendy a dynamika.....	39
10	Sociálně-geografické souvislosti drogové trestné činnosti v Plzni.....	40
10.1	Charakter města a jeho vliv na drogovou problematiku.....	40
10.2	Typologie drogových scén v Plzni.....	40
10.3	Rizikové lokality a jejich specifika.....	41
10.4	Sociální faktory ovlivňující distribuci a užívání.....	41
11	Instituce a opatření v praxi.....	43
12	Vyhodnocení účinnosti opatření.....	45
13	Návrhy opatření.....	47
14	Shrnutí a závěr praktické části.....	50
	Závěr.....	52
	Seznam použitých zdrojů.....	54
	Seznam zkratk.....	57
	Seznam cizích slov.....	58

Úvod

Drogová problematika představuje v současné době jeden z nejzávažnějších společenských a bezpečnostních problémů, které ovlivňují kvalitu života obyvatel České republiky. Nelegální výroba, distribuce a užívání omamných a psychotropních látek negativně zasahuje nejen do fyzického a psychického zdraví jednotlivců, ale také vytváří rozsáhlé sociální, ekonomické a bezpečnostní důsledky. Problém užívání drog je často propojen s dalšími druhy kriminality, včetně násilné trestné činnosti, mravnostní trestné činnosti, majtkové trestné činnosti a obecné kriminality, což klade vysoké nároky na orgány činné v trestním řízení a na systémy zdravotní a sociální péče.

Tato bakalářská práce se proto zaměřuje na drogovou problematiku v rámci statutárního města Plzně, které svou polohou představuje významný tranzitní bod v distribuci nelegálních drog. Práce analyzuje aktuální situaci týkající se drogové trestné činnosti a užívání návykových látek na území města a hodnotí faktory, které přispívají k jejímu rozvoji.

Cílem práce je zmapovat vývoj drogové problematiky v Plzni, analyzovat dostupná statistická data a vyhodnotit efektivitu preventivních a represivních opatření realizovaných příslušnými orgány a institucemi. Výsledky analýzy mají sloužit jako podklad pro doporučení směřujících ke zlepšení městské drogové politiky s cílem snížit negativní dopady užívání a distribuce drog na bezpečnost a kvalitu života obyvatel.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Cílem této bakalářské práce je zhodnotit aktuální stav drogové trestné činnosti na území města Plzně, a to především z hlediska uplatňovaných represivních a preventivních opatření. Práce se zaměřuje na identifikaci nejčastějších forem drogové kriminality v dané lokalitě, analýzu zapojení jednotlivých bezpečnostních složek a městských orgánů v oblasti prevence a represe, a na základě zjištěných údajů navrhuje případná doporučení směřující k efektivnějšímu řešení tohoto společensky závažného fenoménu.

Výsledkem práce má být nejen komplexní analýza situace drogové kriminality v Plzni, ale i formulace konkrétních návrhů, které by mohly napomoci k efektivnější prevenci a účinnějším represivním zásahům proti drogové trestné činnosti.

Bakalářská práce bude členěna na část teoretickou a praktickou. Každá z těchto částí využívá odlišné metodologické přístupy a postupy sběru a analýzy dat, které však společně směřují k naplnění výše uvedeného cíle.

Teoretická část bude založena na kvalitativní analýze odborné literatury, platných právních předpisů a dalších vědeckých a odborných zdrojů. Zaměří se na:

- vymezení základních pojmů souvisejících s drogami a drogovou kriminalitou,
- klasifikaci omamných a psychotropních látek,
- analýzu právní úpravy drogových deliktů v České republice.

Použita bude metoda deskripce a analýzy odborných textů a legislativy. Práce bude čerpat z vědeckých publikací, odborných článků, zpráv o kriminalitě a právních předpisů.

Praktická část bude založena na kombinaci kvantitativního a kvalitativního výzkumu. Budou využity následující metody:

Práce bude čerpat z dostupných statistických údajů Policie ČR, Ministerstva vnitra, Okresní státní zastupitelství Plzeň-město, Krajská správa ČSÚ v Plzni, případně dalších relevantních institucí. Tato data umožní posoudit četnost a charakter drogových trestných činů v Plzni v uplynulých letech, včetně trendů a meziročního vývoje.

Přínosem bakalářské práce je vytvoření uceleného přehledu o stavu drogové kriminality v Plzni s důrazem na regionální specifika a reálné dopady této kriminality na

bezpečnostní situaci města. Práce by mohla posloužit nejen jako akademický přehled, ale také jako podklad pro odbornou diskuzi v rámci bezpečnostních studií či tvorby efektivnějších opatření na místní úrovni.

2 Návykové látky a jejich charakteristika

Základní pojmy byly definovány světovou zdravotnickou organizací (WORLD HEALTH ORGANIZATION), některé se užívaly v medicínské praxi, ale všechny jsou základem pro pochopení toxikomanie nebo také drogové závislosti.

Některé pojmy jsou staré několik období, jiné jsou zcela nové a jejich obsah se mění podle podmínek v dané době.¹

Návykové látky (drogy)

„Droga je jakákoliv přírodní nebo syntetická látka, která po vpravení do živého organismu mění jednu nebo více psychických či tělesných funkcí.“ Návykové látky lze rozdělit podle původu na umělé vyrobené a přírodní. Podle dané země a jejich legislativy rozdělujeme na legální a nelegální. Návykové látky můžeme rozdělit podle účinku na lidskou psychiku na látky tlumivé, stimulační a halucinogenní.

Mezi návykové látky řadíme například alkohol, omamné látky či substance, které ovlivňují psychický stav člověka. Patří sem i další sloučeniny, které mohou mít negativní dopad na duševní i tělesné zdraví jedince. Tyto látky se obvykle rozdělují do několika kategorií. Nejčastěji se setkáváme s třemi hlavními skupinami:

- látky syntetického (např. pervitin) nebo přírodního původu (např. lysohlávky),
- látky legální (například alkohol) a nelegální (například marihuana),
- látky s tlumivým účinkem (např. opiáty), halucinogenním účinkem (např. LSD) a stimulačním účinkem (např. kokain).²

Zatímco některé z těchto látek jsou společností do určité míry akceptovány, jiné jsou vnímány velmi negativně. Alkohol a tabák patří mezi legální drogy, ačkoli mohou vyvolat závislost obdobně jako nelegální a tvrdší drogy. Jejich konzumace je však legální. V České republice je jejich prodej omezen věkovou hranicí 18 let. Podle zákona by tyto látky neměly být dostupné osobám mladším, realita je však často jiná – k alkoholu či cigaretám se dostávají i velmi mladí lidé. Mezi návykové látky můžeme zařadit také

¹ KALINA, Karel a kol. *Drogy a drogové závislosti 1–2*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003. ISBN 80-86734-09-3.

² KALINA, Karel a kol. *Drogy a drogové závislosti 1–2*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003. ISBN 80-86734-05-6.

některé léky, které jsou běžně předepisovány lékaři. Mnozí si však neuvědomují, že i na těchto léčivech může vzniknout silná závislost.³

2.1.1 Legální návykové látky

Užívání legálních drog neničí život závislého jedince takovým způsobem, jako drogy nelegální, ovšem to neznamená, že nepoškozují zdraví.

Mezi legální drogy můžeme zařadit alkohol, nátěrové barvy, ředidla, tabákové výrobky a léky. Legální drogy jsou volně prodejné v obchodních řetězcích, drogeriích, obchodech s potravinami, barvami a laky a také v lékárnách. Podle legislativy České republiky je prodej těchto látek omezen zákonem na horní věkovou hranici 18 let. Jedná se o alkohol a tabákové výrobky. Co se týče některých druhů léků, ty jsou vydávány pouze na předpis od praktického lékaře.⁴

2.1.2 Nelegální návykové látky

Mezi nelegální návykové látky řadíme například marihuana, hašiš, pervitin, heroin, kokain. Všechny tyto nelegální látky jsou pro společnost netolerované a jejich uchovávání, předávání, prodej a výroba jsou v rozporu se zákonem.⁵

S návykovými látkami je značně spojována závislost. *„Závislost je psychický stav, jehož příčinou je neodolatelně silný chtíč. Tento chtíč má tendenci být stále dominantnějším, takže nakonec jsme schopni myslet už jen na prostředek, který tento chtíč uspokojí; náš citový život je tím naprosto opanován, protože už nechceme nic jiného než tento jediný prostředek upokojení.“*⁶

³ NEŠPOR, K., PROVAZNÍKOVÁ, H. Slovník prevence problémů působených návykovými látkami: pro rodiče a pedagogy. Praha: FORTUNA, 1996. s. 12 ISBN 80-7071-034-9

⁴ ŠTEFUNKOVÁ, a kol. *Nové psychoaktivní látky v České republice: výskyt, rizika a právní rámec*. Praha: Úřad vlády České republiky – Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti, 2014. ISBN 978-80-7440-123-7.

⁵ STÁTNÍ ZDRAVOTNÍ ÚSTAV. *Návykové látky (drogy)*. Online. STÁTNÍ ZDRAVOTNÍ ÚSTAV. Národní zdravotnický informační portál. 2021, 30. 4. 2012. Dostupné z: <https://www.nzip.cz/clanek/323-navykove-latky-drogy>. [cit. 2025-02-12]

⁶ DUNSELMAN, Ron. *Namísto já: omamné drogy a jejich působení na člověka*. Praha: Asociace waldorfských škol ČR, 2013. s. 15. ISBN 978-80-905222-1-3.

3 Drogová závislost

Drogová závislost neboli toxikomanie je stav, kdy osoba, která užívá opakovaně drogy, přestala být vůči ní svobodná. Toxikomanie vzniká tak, že dotyčná osoba si vytvořila na drogu vazbu a stala se neoddělitelnou součástí jejího života.⁷ Závislost nevzniká hned po prvním požití drogy, vzniká v průběhu měsíců i let. Rozhodně to neplatí u všech stejně, záleží například na tom, jak silná je užívaná droga, v jaké míře a jak často. Závislost u člověka závisí na mnoha faktorech. Například na osobnosti člověka, zda má silnou psychiku a odolá těm drogám natolik, že se jim podřídí. Záleží také na jeho fyzickém a duševním stavu. Z velké části závisí vznik drogové závislosti i na druhu drogy, který jedinec užívá.

„Chronicky závislý člověk nebere drogy jen proto, aby se cítil rajsky neboli „high“, ale především proto, aby zahnal utrpení v mezechase bez drog.“⁸ V průběhu drogové závislosti bere jedinec drogy, už jako součást života, bez které nedokáže žít. Osoba, která je drogově závislá, zažívá bez drog nepopsatelné stavy. Užitím drog se stavy utlumí a opět odezní.

„Diagnóza závislosti podle Diagnostického a statistického manuálu Americké psychiatrické asociace (DSM-IV) se stanovuje následovně:

Pro diagnózu závislosti by měl pacient vykazovat alespoň tři ze sedmi dále uvedených příznaků ve stejném období 12 měsíců:

- 1. Růst tolerance (zvyšování dávek, aby se dosáhlo stejného účinku nebo poklesu účinku návykové látky při stejném dávkování);*
- 2. odvykací příznaky po vysazení látky;*
- 3. přijímání látky ve větším množství nebo po delší dobu, než měl člověk v úmyslu;*
- 4. dlouhodobá snaha nebo jeden či více pokusů omezit a ovládat přijímání látky;*
- 5. trávení velkého množství času užíváním a obstaráváním látky nebo zotavováním se z jejích účinků;*

⁷ JURÁKOVÁ, I. Trestněprávní postih toxikomanů. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1999, Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Řada teoretická, s. 9. ISBN 80-210-2234-5.

⁸ DUNSELMAN, Ron. Namísto já: omamné drogy a jejich působení na člověka. Praha: Asociace waldorfských škol ČR, 2013. s. 16. ISBN 978-80-905222-1-3.

6. *zanechání sociálních, pracovních a rekreačních aktivit v důsledku užívání látky nebo jejich omezení;*
7. *pokračující užívání látky navzdory dlouhodobým nebo opakujícím se sociálním, psychologickým nebo tělesným problémům, o nichž člověk ví a které jsou působeny nebo zhoršovány užíváním látky.*⁹

Psychická drogová závislost

Psychická drogová závislost je duševní stav, který vzniká podáváním drogy. Tento stav se projevuje přáním požívat drogu. Psychickou závislostí se rozumí, že uživatel dosáhne duševní rovnováhy jen díky užití drogy. Jedinec, který na vlastní kůži ochutnal účinek drogy, který byl spojený s příjemným pocitem, tak určitý jedinec si rychle zvykne na opakování tohoto prožitku a požitku. Závěrem se uživatel nedokáže kontrolovat ani na nejmenší aktivitu bez toho, aby drogy nekonzumoval.

Fyzická drogová závislost

Fyzická drogová závislost je stavem organismu, který vzniká dlouhodobým a častým požíváním drog. U některých drog ke vzniku této závislosti dochází již po krátkodobém užívání, to může být například několik týdnů a ve výjimečných situacích i dnů. Osoba, která je závislá, nebere drogu jen z důvodu, aby si zpříjemnil chvíli, ale také z důvodu, aby se vyhnul stádia, které vzniká po uplynutí účinku drogy, pokud je přerušeno podávání drogy, tak se dostaví abstinenční příznaky. Abstinenční příznaky provázejí změny duševního a tělesného stavu.¹⁰

⁹ NEŠPOR, Karel. Návykové chování a závislost: současné poznatky a perspektivy léčby. 5., rozšířené vydání. Praha: Portál, 2018. s. 33-34. ISBN 978-80-262-1357-4.

¹⁰ HEJDA, JAN. Kriminologické, trestně právní a kriminalistické aspekty drogového problému v ČR a jeho řešení. Jindřichův Hradec: RAIN reklamní agentura, 2000. s. 11 ISBN 80-245-0080-9.

4 Omamné a psychotropní látky

Mezi drogy řadíme velké množství druhů látek, mezi něž počítáme drogy legální. Do legálních drog můžeme zařadit alkohol a nikotin. Dále máme drogy ilegální, měkké drogy, například marihuana a drogy tvrdé, například heroin. Také mezi drogy můžeme zařadit i léčiva.¹¹

Dále lze drogy rozdělit podle účinku. Narkotické, které mají účinky tlumivé a psychotropní, s účinky stimulačními a halucinogenními. Drogy se nadále dělí podle původu na drogy přírodní a syntetické.¹²

4.1 Opiáty

Opiáty představují skupinu látek, které působí na centrální nervový systém a vyvolávají především analgetické (tlumící bolest) a sedativní účinky. Z chemického hlediska jsou opiáty alkaloidy obsažené v opiu – zaschlé šťávě nezralých makovic rostliny máku setého. Tato skupina zahrnuje jak přírodní látky, jako je morfin a kodein, tak polysyntetické deriváty, například heroin. V dnešní době se k opiátům řadí i syntetické látky podobné struktury a účinku, jako je fentanyl, ty však patří do širší skupiny tzv. opioidů.¹³

Historie užívání opiátů sahá až do starověku. Opium bylo známo již ve starověké Mezopotámii, Egyptě i Řecku, kde bylo využíváno především jako lék proti bolesti a prostředek k navození spánku. Ve středověku a novověku se opium stalo základem mnoha léčiv, například v podobě známé tinktury. V 19. století se podařilo z opia izolovat morfin, čímž se otevřela cesta k přesnějšímu dávkování a klinickému využití. Později byly vyvinuty další deriváty, například heroin.¹⁴

Opiáty působí tak, že se váží na opioidní receptory v mozku a míše, kde tlumí vnímání bolesti, navozují pocity euforie, uvolnění a ospalosti. Při opakovaném užívání však vzniká tolerance, závislost a riziko předávkování. Následky dlouhodobého užívání

¹¹ HIRT, Miroslav et al. *TOXIKOLOGIE a jiné laboratorní metody ve forenzní praxi*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. s. 37. ISBN 978-80-210-5477-6.

¹² HIRT, Miroslav et al. *TOXIKOLOGIE a jiné laboratorní metody ve forenzní praxi*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. s. 37. ISBN 978-80-210-5477-6.

¹³ HIRT, Miroslav et al. *TOXIKOLOGIE a jiné laboratorní metody ve forenzní praxi*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. s. 38. ISBN 978-80-210-5477-6.

¹⁴ HIRT, Miroslav et al. *TOXIKOLOGIE a jiné laboratorní metody ve forenzní praxi*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. s. 38. ISBN 978-80-210-5477-6.

zahrnují psychickou a fyzickou závislost, útlum dechového centra, poruchy paměti, potíže s trávením a výrazné zhoršení kvality života. Smrtelná předávkování opiáty nejsou výjimečná, zvláště při kombinaci s jinými tlumivými látkami (alkohol, benzodiazepiny).¹⁵

Opium

Opium je zaschlá mléčná šťáva získávaná z nezralých makovic máku setého. V přírodní podobě obsahuje více než 20 různých alkaloidů, z nichž nejvýznamnějšími jsou morfin, kodein a papaverin. Již v Mezopotámii bylo opium známo jako prostředek k tišení bolesti. V období antiky bylo hojně používáno ve starověkém Egyptě a Řecku, kde bylo považováno za dar bohů. V novověku se rozšířilo i do Asie, což vedlo k tzv. opiovým válkám mezi Velkou Británií a Čínou.¹⁶

Opium má silně analgetické, sedativní a euforické účinky. Používalo se ve formě kouření, požívání či jako přísada do léčiv. Německý lékárník Fridrich Wilhelm Serturner izoloval z opia krystalický prášek. Dávkování bylo nepřesné, a proto docházelo často k předávkování. V současnosti se opium v čisté podobě téměř nepoužívá, ale zůstává důležitým výchozím materiálem pro výrobu morfinu a dalších derivátů.¹⁷

Morfin

Morfin byl poprvé izolován v roce 1804 německým lékárníkem Friedrichem Sertürnerem z opia. Tato látka se stala prvním známým přírodním alkaloidem izolovaným z rostliny. Morfin je nejsilnějším přírodním analgetikem a stal se základem moderní léčby silné bolesti, zejména v paliativní péči a po chirurgických zákrocích.¹⁸

Morfin působí velmi silně na centrální nervový systém, tlumí bolest, navozuje ospalost a v některých případech i euforii. Jeho užívání je však spojeno s vysokým

¹⁵ HIRT, Miroslav et al. *TOXIKOLOGIE a jiné laboratorní metody ve forenzní praxi*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. s. 38. ISBN 978-80-210-5477-6.

¹⁶ HIRT, Miroslav et al. *TOXIKOLOGIE a jiné laboratorní metody ve forenzní praxi*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. s. 38. ISBN 978-80-210-5477-6.

¹⁷ HIRT, Miroslav et al. *TOXIKOLOGIE a jiné laboratorní metody ve forenzní praxi*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. s. 38. ISBN 978-80-210-5477-6.

¹⁸ HIRT, Miroslav et al. *TOXIKOLOGIE a jiné laboratorní metody ve forenzní praxi*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. s. 38. ISBN 978-80-210-5477-6.

rizikem vzniku závislosti. Dávkování se pohybuje v jednotkách až desítkách miligramů, v závislosti na formě podání (perorálně, injekčně, transdermálně).¹⁹

Heroin

Heroin (diacetylmorfin) byl poprvé syntetizován v roce 1874 z morfinu britským chemikem C. R. Alder Wrightem, ale jeho klinický význam vzrostl až koncem 19. století, kdy byl znovuobjeven a propagován jako méně návyková náhrada morfinu. Ukázalo se však, že heroin je mnohonásobně návykovější.²⁰

Heroin má velmi silné euforické a analgetické účinky. Působí rychleji než morfin, zejména při nitrožilním podání. Účinky se dostavují téměř okamžitě a zahrnují intenzivní euforii, útlum, ospalost a pocit bezpečí. Průměrná dávka čistého heroinu se pohybuje v rozmezí 5–20 mg, ale riziko předávkování je vysoké zejména kvůli kolísavé čistotě u nelegálních vzorků. Závislost na heroinu bývá jednou z nejtěžších forem závislosti. Odvykací stavy jsou velmi nepříjemné a zahrnují úzkost, bolesti svalů, třes, pocení a zvracení.²¹

Kodein

Kodein je další z alkaloidů obsažených v opiu, chemicky je příbuzný morfinu, ale jeho účinky jsou mírnější. Poprvé byl izolován v roce 1832 francouzským chemikem Pierrem Robiquetem. Kodein se používá především jako mírné analgetikum a antitusikum (proti kašli), často ve formě tablet nebo sirupů.²²

Při terapeutickém použití se kodein dává obvykle v rozmezí 10–60 mg, podle potřeby a věku pacienta. Jeho účinky zahrnují tlumení bolesti, zklidnění a potlačení kašle. Ve vyšších dávkách může způsobovat ospalost, závratě a při dlouhodobém užívání vzniká závislost.²³

¹⁹ HIRT, Miroslav et al. *TOXIKOLOGIE a jiné laboratorní metody ve forenzní praxi*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. s. 38. ISBN 978-80-210-5477-6.

²⁰ HIRT, Miroslav et al. *TOXIKOLOGIE a jiné laboratorní metody ve forenzní praxi*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. s. 38. ISBN 978-80-210-5477-6.

²¹ HIRT, Miroslav et al. *TOXIKOLOGIE a jiné laboratorní metody ve forenzní praxi*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. s. 38. ISBN 978-80-210-5477-6.

²² HIRT, Miroslav et al. *TOXIKOLOGIE a jiné laboratorní metody ve forenzní praxi*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. s. 38. ISBN 978-80-210-5477-6.

²³ HIRT, Miroslav et al. *TOXIKOLOGIE a jiné laboratorní metody ve forenzní praxi*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. s. 38. ISBN 978-80-210-5477-6.

Kodein je často kombinován s jinými látkami, například paracetamolem nebo ibuprofenem, což zvyšuje jeho účinnost proti bolesti. Jeho zneužívání však představuje riziko zejména u jedinců, kteří si sami zvyšují dávky nebo ho užívají mimo lékařský dohled.²⁴

4.2 Kanabinoidy

Kanabinoidy jsou látky, které ovlivňují činnost našeho mozku a těla. Najdeme je hlavně v rostlině konopí (*Cannabis sativa*). V těle se vážou na tzv. kanabinoidní receptory, což jsou „spínače“ umístěné v mozku, míše nebo imunitním systému, a díky tomu mohou ovlivnit bolest, náladu, chuť k jídlu, spánek nebo paměť. Mezi nejznámější látky této skupiny patří THC (delta-9-tetrahydrokanabinol), který způsobuje omámení a změny vnímání, a CBD (kanabidiol), který nemá omamné účinky, ale využívá se při léčbě různých onemocnění.²⁵

Konopí se využívá tisíce let. Ve starověké Číně nebo Indii se používalo k léčbě bolesti nebo jako součást náboženských rituálů. Dnes se látky z konopí zkoumají v moderní medicíně – například při léčbě bolesti, epilepsie, zánětů nebo úzkosti. Existují i uměle vyrobené kanabinoidy, které se podávají pacientům ve formě tablet, sprejů nebo kapek.²⁶

Marihuana

Marihuana je sušená směs květů a listů konopí. Obsahuje nejvíce THC, což je hlavní látka způsobující změny nálady, euforii (pocit štěstí), zklidnění nebo zhoršení krátkodobé paměti. Kromě THC obsahuje i další látky, například CBD, které působí spíše léčivě a nemění vědomí.²⁷

Marihuana se používala už před tisíci lety – například v Indii nebo v Číně. Do Evropy se dostala v 19. století a bývala součástí léků. Ve 20. století byla ve většině zemí zakázána kvůli obavám z jejího zneužívání.²⁸

²⁴ HIRT, Miroslav et al. *TOXIKOLOGIE a jiné laboratorní metody ve forenzní praxi*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. s. 38. ISBN 978-80-210-5477-6.

²⁵ HIRT, Miroslav et al. *TOXIKOLOGIE a jiné laboratorní metody ve forenzní praxi*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. s. 38. ISBN 978-80-210-5477-6.

²⁶ HIRT, Miroslav et al. *TOXIKOLOGIE a jiné laboratorní metody ve forenzní praxi*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. s. 38. ISBN 978-80-210-5477-6.

²⁷ HIRT, Miroslav et al. *TOXIKOLOGIE a jiné laboratorní metody ve forenzní praxi*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. s. 39. ISBN 978-80-210-5477-6.

²⁸ HIRT, Miroslav et al. *TOXIKOLOGIE a jiné laboratorní metody ve forenzní praxi*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. s. 39. ISBN 978-80-210-5477-6.

Účinky marihuany závisí na tom, jak je užita. Pokud se kouří, nastoupí účinky během několika minut. Při požití (např. v jídle) to může trvat až hodinu. Marihuana vyvolává pocity uvolnění, veselosti, větší chuť k jídlu, ale může také způsobit úzkost nebo strach.²⁹

Běžná dávka se pohybuje v desítkách miligramů THC. V lékařství se marihuana užívá přesně odměřená – například 2,5 až 10 mg THC. Při častém užívání vzniká tolerance (účinky se snižují) a u některých lidí i závislost.³⁰

Hašiš

Hašiš je koncentrovaný produkt vyrobený z pryskyřice konopné rostliny. Obsahuje více THC než běžná marihuana, často i více než 40%, takže jeho účinky jsou silnější. Mívá tmavou barvu a obvykle se lisuje do pevných bloků.³¹

Hašiš pochází z oblasti Blízkého východu a severní Afriky. Používal se už od středověku. Do Evropy se rozšířil až později, hlavně během 19. století.³²

Účinky hašiše jsou podobné jako u marihuany, ale obvykle silnější. Může způsobit euforii, ospalost, narušení soustředění nebo vnímání času. Větší množství může vést k nepříjemným stavům – například úzkosti nebo paranoie (pocit ohrožení). Při pravidelném užívání hrozí závislost, zhoršení paměti, a u citlivých osob i vznik psychických potíží.³³

Vyskytuje se i hašišový olej, který obsahuje obvykle 20% THC, ale může i mnohem více. Byl objeven v USA někdy v 70 - tých letech minulého století. Aplikace hašišového oleje je podobná, nejčastěji kouření s tabákem ze skleněné dýmky a kouření jointů ubalených papírků mírně napuštěným olejem.³⁴

²⁹ HIRT, Miroslav et al. *TOXIKOLOGIE a jiné laboratorní metody ve forenzní praxi*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. s. 39. ISBN 978-80-210-5477-6.

³⁰ HIRT, Miroslav et al. *TOXIKOLOGIE a jiné laboratorní metody ve forenzní praxi*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. s. 39. ISBN 978-80-210-5477-6.

³¹ HIRT, Miroslav et al. *TOXIKOLOGIE a jiné laboratorní metody ve forenzní praxi*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. s. 39. ISBN 978-80-210-5477-6.

³² HIRT, Miroslav et al. *TOXIKOLOGIE a jiné laboratorní metody ve forenzní praxi*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. s. 39. ISBN 978-80-210-5477-6.

³³ HIRT, Miroslav et al. *TOXIKOLOGIE a jiné laboratorní metody ve forenzní praxi*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. s. 39. ISBN 978-80-210-5477-6.

³⁴ HIRT, Miroslav et al. *TOXIKOLOGIE a jiné laboratorní metody ve forenzní praxi*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. s. 39. ISBN 978-80-210-5477-6.

4.3 Kokain

Kokain je silně návyková stimulační látka přírodního původu, která se získává z listů rostliny koka (*Erythroxylum coca*). V čisté formě jde o bílý krystalický prášek, který působí velmi rychle na centrální nervový systém – zvyšuje hladinu energie, sebevědomí a snižuje únavu. Chemicky patří mezi alkaloidy a jeho účinek spočívá ve zvýšení koncentrace dopaminu v mozku, což navozuje intenzivní pocit euforie.³⁵

Listy koky se žvýkaly už ve starověkých andských civilizacích jako prostředek k potlačení hladu a únavy. Kokain jako čistá látka byl poprvé izolován v polovině 19. století. Používal se v medicíně například jako lokální anestetikum. V 19. století se dokonce objevoval ve volně prodejných lécích a nápojích (např. původní receptura Coca-Coly). Později byl kvůli svým návykovým účinkům zakázán.

Kokain vyvolává silný pocit radosti, zvýšené aktivity a mluvení, sebevědomí a potlačuje potřebu spánku i jídla. Účinek nastupuje rychle, často během několika minut po šňupnutí nebo injekčním podání. Uživatelé zažívají pocit euforie, po kterém ale přichází prudký pokles nálady a únava. Dlouhodobé užívání vede k těžké psychické závislosti.

Kromě silné psychické závislosti má kokain negativní dopady na srdce (zvýšené riziko infarktu), cévy, mozek (riziko mozkové mrtvice), a může způsobit i paranoiu, úzkosti a deprese. Chronické užívání poškozuje nosní sliznici, způsobuje hubnutí a může vést až k selhání orgánů. Při kombinaci kokainu s alkoholem vzniká nebezpečný vedlejší produkt – kokainethylen, který má ještě silnější toxické účinky na srdce a játra.³⁶

4.4 Amphetaminy

Amphetaminy je skupina, ve kterých jsou syntetické drogy se silným psychostimulačním účinkem. Skupina amfetaminů představuje významnou kategorii syntetických psychostimulancií, které jsou strukturálně odvozeny od fenylethylaminu. Tyto látky vykazují silný stimulační účinek na centrální nervový systém, přičemž se uplatňují jak v lékařské praxi, tak i v kontextu zneužívání. Mezi nejznámější zástupce této skupiny patří amfetamin a jeho derivát methamfetamin, který je na území České republiky známý především pod názvem pervitin. Amfetaminy jsou obvykle spojeny s

³⁵ HIRT, Miroslav et al. *TOXIKOLOGIE a jiné laboratorní metody ve forenzní praxi*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. s. 39. ISBN 978-80-210-5477-6.

³⁶ HIRT, Miroslav et al. *TOXIKOLOGIE a jiné laboratorní metody ve forenzní praxi*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. s. 40. ISBN 978-80-210-5477-6.

euforizujícím účinkem, zvýšením fyzické i psychické výkonnosti a s výrazným návykovým potenciálem.³⁷

Amfetamin

Amfetamin je syntetická látka, která působí jako silné centrální psychostimulant. Jeho účinky jsou primárně zprostředkovány zvýšeným uvolňováním neurotransmiterů dopaminu a noradrenalinu v synaptických štěrbinách, přičemž dochází k inhibici jejich zpětného vychytávání. Výsledkem je zvýšená aktivita těchto transmiterů, což se klinicky projevuje zvýšeným pocitem energie, bdělosti a motivace, potlačením únavy a snížením chuti k jídlu.

Historicky byl amfetamin poprvé syntetizován v roce 1887, avšak jeho stimulační vlastnosti byly prakticky využity až ve 30. letech 20. století, kdy byl nasazen jako lék na astma, narkolepsii a později i na tzv. hyperkinetickou poruchu u dětí (dnes ADHD). Během druhé světové války byl široce využíván armádami jako prostředek pro zvýšení výkonnosti vojáků.

Amfetamin může být podáván perorálně, intranazálně nebo injekčně. V kontextu zneužívání se nejčastěji setkáváme s jeho neschválenými aplikacemi vedoucími ke stavu euforie a zvýšeného sebevědomí. Dlouhodobé užívání vede k psychické závislosti a může vyvolat paranoidní psychózy, deprese, poruchy spánku či výrazné zhoršení kognitivních funkcí. Fyzické následky zahrnují například srdeční arytmie, hypertenzi a zvýšené riziko cévních mozkových příhod.³⁸

Pervitin

Methamfetamin, známý v České republice zejména pod názvem pervitin, je derivátem amfetaminu, který se od něj chemicky odlišuje přítomností methylové skupiny na aminoskupině. Tato strukturální změna zvyšuje jeho lipofilitou, a tím i schopnost rychlého průniku hematoencefalickou bariérou. Výsledkem je rychlejší nástup a výraznější intenzita účinků na centrální nervový systém, což vede k vyššímu potenciálu zneužívání i závislosti.

³⁷ HIRT, Miroslav et al. *TOXIKOLOGIE a jiné laboratorní metody ve forenzní praxi*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. s. 40. ISBN 978-80-210-5477-6.

³⁸ HIRT, Miroslav et al. *TOXIKOLOGIE a jiné laboratorní metody ve forenzní praxi*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. s. 40. ISBN 978-80-210-5477-6.

Pervitin byl poprvé syntetizován v roce 1893 a masově vyráběn v období druhé světové války pod názvem Pervitin farmaceutickou firmou Temmler Werke. Byl distribuován německým vojákům jako „pilulka odvahy“. Po válce se výroba pervitinu přesunula do nelegální sféry, kde se jeho popularita zejména ve střední Evropě výrazně rozšířila.

Pervitin se obvykle aplikuje injekčně, inhalací výparů nebo šňupáním. Účinky zahrnují intenzivní euforii, zvýšenou sebedůvěru, hyperaktivitu, ale také výraznou agresivitu či paranoidní stavy. Opakované užívání pervitinu vede k závažným zdravotním komplikacím – jak psychickým (toxické psychózy, úzkosti, deprese), tak fyzickým (kachexie, kardiovaskulární poruchy, poškození zubů známé jako "meth mouth"). Tolerance na účinky se vyvíjí rychle, což vede ke zvyšování dávek a přechodu k rizikovějším způsobům aplikace.

V České republice představuje pervitin jednu z nejčastěji zneužívaných nelegálních psychotropních látek. Výroba probíhá často v podmínkách domácích laboratoří, kde se jako prekurzor využívají léky obsahující pseudoefedrin. V důsledku toho je pervitin rovněž častým objektem zájmu orgánů činných v trestním řízení a forenzních toxikologických expertiz.³⁹

³⁹ HIRT, Miroslav et al. *TOXIKOLOGIE a jiné laboratorní metody ve forenzní praxi*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. s. 40. ISBN 978-80-210-5477-6.

5 Drogová kriminalita

Problém drog je úzce propojen s kriminalitou. Například konzumace alkoholu často stojí za dopravními nehodami či násilnými činy. Do této oblasti patří i činnosti jako pašování omamných látek, jejich distribuce nebo majetková trestná činnost, například krádeže.

Tuto formu kriminality páchají nejen lidé závislí na návykových látkách, ale také jedinci, kteří drogy sami neužívají. Specifické trestné činy související s drogami jsou vymezeny zákonem a podrobně rozebrány v kapitole šest. S problematikou drog ale úzce souvisejí i jiné trestné činy – typicky krádeže nebo zpronevěry – jejichž hlavním motivem bývá snaha získat finanční prostředky na zakoupení drogy.

Je však důležité zdůraznit, že pachatelem drogové trestné činnosti není vždy uživatel návykových látek. V některých případech jsou sami uživatelé obětmi trestné činnosti – například vydírání nebo sexuálního zneužívání.

Primární drogová kriminalita

Tato kategorie drogové trestné činnosti spadá přímo pod trestní zákoník, konkrétně pod ustanovení §§ 283 až 287. Některé z těchto paragrafů budou podrobněji rozebrány v následující části. Jedná se o skutky, které představují přímé porušení zákona – například neoprávněné pěstování rostlin obsahujících omamné nebo psychotropní látky (OPL), šíření závislosti nebo nelegální výrobu, držení a distribuci OPL a jedů.⁴⁰

Sekundární drogová kriminalita

Tento typ kriminality vzniká jako nepřímý důsledek užívání drog. Pachatel se dopouští trestné činnosti například pod vlivem návykové látky. Nejde zde přímo o manipulaci s nelegálními substancemi, ale o související delikty, jako jsou krádeže, loupeže nebo trestné činy proti zdraví, například ublížení na zdraví.⁴¹

⁴⁰ SADÍLKOVÁ, Miluše a kolektiv. Kriminalita a drogy [online]. Praha: SANANIM, o.s., 2012. s. 34. ISBN 978-80-904536-4-7

⁴¹ SADÍLKOVÁ, Miluše a kolektiv. Kriminalita a drogy [online]. Praha: SANANIM, o.s., 2012. s. 34. ISBN 978-80-904536-4-7

Drogová kriminalita mládeže

Problematika drogové kriminality se netýká pouze dospělé populace, ale ve značné míře zasahuje i mládež. Nezřídka se mladiství stávají součástí organizovaných skupin, kde například zajišťují vedlejší úlohy při páchání trestné činnosti dospělými osobami, například formou hlídek.

Právní rámec drogové kriminality u osob mladších 15 let je upraven zákonem č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže. Tentýž zákon se vztahuje také na mladistvé, tedy osoby ve věku od 15 do 18 let, přičemž zákon reflektuje zvláštnosti věku a potřebu výchovného působení.

Opatření drogové trestné činnosti mladistvých

V případě prokázání drogové trestné činnosti lze mladistvému uložit některé z následujících opatření:

- Výchovná opatření – mezi která patří například dohled probačního úředníka nebo různá výchovná omezení, jako je zákaz kontaktu s určitými osobami či účast na specifických aktivitách,
- Ochranná opatření – zejména zabránění věci nebo nařízení ochranného léčení,
- Trestní opatření – například obecně prospěšné práce, trest domácího vězení nebo nepodmíněné odnětí svobody.⁴²

⁴² SADÍLKOVÁ, Miluše a kolektiv. Kriminalita a drogy [online]. Praha: SANANIM, o.s., 2012. s. 34. ISBN 978-80-904536-4-7

6 Přehled jednotlivých drogových trestných činů podle Zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku

V rámci této problematiky je možné rozlišit dva hlavní přístupy k drogové kriminalitě. Prvním z nich je represivní přístup, jehož hlavním cílem je úplné odstranění drog ze společnosti. Tento model se však z dlouhodobého hlediska ukazuje jako neefektivní, a to nejen v České republice, ale i v zahraničí. Druhým přístupem je terapeutická strategie, která se zaměřuje spíše na snižování negativních důsledků spojených s užíváním drog. Jejím cílem je zmírnění škod způsobených návykovými látkami u osob, které nejsou ochotné nebo schopné s jejich užíváním přestat. Tento přístup klade důraz na osvětu mezi uživateli drog, informování o možnostech léčby, odborné pomoci a rizicích souvisejících s konzumací těchto látek.⁴³

Drogová trestná činnost je upravena v trestním zákoníku, konkrétně hlava sedmá „Trestné činy obecně nebezpečné“ a první díl: „Trestné činy obecně ohrožující“. Právní rámec těchto činů je stanoven v § 283 až § 287 trestního zákoníku, přičemž zahrnuje následující skutkové podstaty:

1. Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy (§ 283 trestního zákoníku),
2. Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedy (§ 284 trestního zákoníku),
3. Nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku (§ 285 trestního zákoníku),
4. Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedy (§ 286 trestního zákoníku), Neoprávněná výroba a jiné nakládání se zařazenými psychoaktivními látkami (§ 286a trestního zákoníku)
5. Šíření toxikomanie (§ 287 trestního zákoníku).

Tato trestná činnost zahrnuje nejen neoprávněnou manipulaci s omamnými a psychotropními látkami, ale také výrobu a distribuci drog či podporu organizovaného zločinu souvisejícího s drogovým obchodem.⁴⁴ Kromě uvedených trestných činů je relevantní také ohrožení pod vlivem návykové látky (§ 274 Trestní Zákoník), které se

⁴³ Jelínek, J. a kolektiv: Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 8. vydání. Praha: Leges, 2022, s. 789

⁴⁴ Jelínek, J. a kolektiv: Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 8. vydání. Praha: Leges, 2022, s. 788

vztahuje na jednání spáchaná pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek. Další související skutkovou podstatou je trestný čin opilství (§ 360 Trestní Zákoník)⁴⁵

6.1 § 283 TZ - Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy

Trestný čin neoprávněného nakládání s omamnými a psychotropními látkami, jedy a prekursory chrání společnost a jednotlivce před riziky spojenými s jejich nekontrolovaným užíváním, výrobou, distribucí či dalším nakládáním. Subjektem tohoto trestného činu může být jakákoli trestně odpovědná fyzická nebo právnická osoba bez ohledu na věk. Z hlediska subjektivní stránky je pro naplnění skutkové podstaty vyžadováno úmyslné zavinění. Tento trestný čin je řazen mezi ohrožovací delikty, což znamená, že je považován za dokonáný již v okamžiku naplnění jeho objektivní stránky, pokud k danému jednání dojde neoprávněně.⁴⁶

Například z hlediska objektivní stránky zahrnuje především neoprávněnou výrobu, která znamená jakékoli vytvoření omamné či psychotropní látky, přípravku obsahujícího takovou látku, prekurzor nebo jedu osobou, která k tomu není oprávněna. Dovozem se rozumí přeprava těchto látek ze zahraničí na území České republiky, zatímco vývoz označuje jejich fyzické přemístění z České republiky do jiného státu. Převoz zahrnuje tranzit přes území České republiky při přepravě mezi dvěma jinými státy.⁴⁷

Nabídka spočívá ve vyjádření ochoty pachatele poskytnout jinému osobě omamnou nebo psychotropní látku, prekurzor nebo jed, přičemž trestní odpovědnost vzniká i tehdy, pokud druhá strana nabídku odmítne. Zprostředkování představuje jednání, jehož cílem je propojení osob zainteresovaných na drogovém trhu. Osoba, která distribuuje drogy pro někoho jiného, bývá označována jako dealer, zatímco zprostředkovatel funguje jako mezičlánek – nemusí sám drogy fyzicky držet, stačí, že zajišťuje kontakt mezi dodavatelem a odběratelem.⁴⁸

⁴⁵ Šámal, P. a kol. Trestní zákoník. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 2788–2800. ISBN 978-80-7400-428-5

⁴⁶ Soubor zákonů. Trestní právo. Stav ke dni 1. 10. 2021. Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-867-9, s. 123. ISBN 978-80-73800-867-9

⁴⁷ Soubor zákonů. Trestní právo. Stav ke dni 1. 10. 2021. Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-867-9, s. 123. ISBN 978-80-73800-867-9

⁴⁸ Soubor zákonů. Trestní právo. Stav ke dni 1. 10. 2021. Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-867-9, s. 123. ISBN 978-80-73800-867-9

Přechovávání těchto látek znamená jejich jakoukoli formu držení, přičemž není nutné, aby se nacházely přímo u pachatele – stačí, že je má uložené na bezpečném místě, kde k nim má přístup. Při posuzování společenské škodlivosti se přihlíží nejen ke způsobu spáchání trestného činu, ale i k povaze a účinkem konkrétní omamné či psychotropní látky, množství dané látky a míře jejího potenciálního dopadu na lidskou psychiku a zdraví.⁴⁹

Jedním z problematických aspektů této skutkové podstaty je vymezení pojmu „jinak jinému opatří“, jehož interpretace byla v minulosti předmětem diskusí v rozhodovací praxi soudů. Tento pojem se vztahuje na jakoukoli formu neoprávněného obstarání drogy, jedu nebo prekursoru pro jinou osobu, která není výslovně uvedena v ustanovení § 283 odst. 1 trestního zákoníku. Následující kapitola se bude podrobněji zabývat interpretací tohoto pojmu na základě rozhodnutí soudů.⁵⁰

6.2 § 284 TZ - Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu

Tento trestný čin je zaměřen na ochranu společnosti a jednotlivců před riziky spojenými s přechováváním omamných a psychotropních látek a jedů. Jeho objektivní stránka spočívá v uchovávání těchto látek pro osobní potřebu, přičemž klíčovým faktorem pro naplnění skutkové podstaty je právě kritérium „pro vlastní potřebu“. Toto vymezení bylo nutné vzhledem k častým situacím, kdy nebylo možné jednoznačně prokázat, zda byly látky určeny pro jinou osobu. Na tuto skutečnost musel zákonodárce reagovat přijetím příslušného ustanovení.

První odstavec tohoto trestního ustanovení rozlišuje mezi tzv. „měkkými“ drogami, zatímco druhý odstavec se vztahuje na „tvrdé“ drogy, přičemž zákon rozlišuje konopí od ostatních omamných a psychotropních látek. Jedy jsou vysoce toxické chemické sloučeniny, které mohou způsobit otravu i při velmi nízkém množství. Mezi ně patří například arsenovodík, kyanidy, rtuť, strychnin či thalium. Nařízení vlády č. 467/2009 Sb. stanovuje, co se považuje za jedy pro účely trestního zákoníku – zahrnuje chemické látky, které nejsou léčivý, a chemické přípravky s obsahem alespoň 7 % takové látky.

⁴⁹ Soubor zákonů. Trestní právo. Stav ke dni 1. 10. 2021. Aleš Čeněk, 2021. s. 123. ISBN 978-80-7380-867-9,

⁵⁰ Soubor zákonů. Trestní právo. Stav ke dni 1. 10. 2021. Aleš Čeněk, 2021. s. 123. ISBN 978-80-7380-867-9,

Subjektivní stránka trestného činu vyžaduje úmyslné zavinění. Pachatelem může být jakákoli trestně odpovědná fyzická nebo právnická osoba bez ohledu na věk. Skutková podstata tohoto trestného činu je ve vztahu k ustanovení § 283 trestního zákoníku považována za privilegovanou. Jedním z klíčových problémů je definování pojmu „množství větší než malé“, jehož výklad hraje zásadní roli v aplikační praxi. Této problematice se budu podrobně věnovat v následující kapitole, neboť má významný dopad na rozhodování soudů. Zároveň zde uvedu svůj vlastní pohled na tuto otázku, protože současná právní úprava není zcela vyhovující a vykazuje určité nedostatky.

6.3 § 285 TZ - Nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku podle § 285 TZ

Jednou z významných změn v oblasti drogové kriminality, kterou přinesl nový trestní zákoník, bylo zavedení samostatného trestného činu týkajícího se nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamné či psychotropní látky, zakotveného v § 285. Tento paragraf postihuje neoprávněné pěstování rostlin a hub, ze kterých lze získat drogy pro vlastní potřebu v množství, které přesahuje malé množství.⁵¹

Mezi tyto látky lze zařadit například konopí nebo některé druhy hub. V případě porušení zákona může být pachateli uložen trest odnětí svobody až na šest měsíců, případně může být rozhodnuto o uložení peněžitého trestu nebo o propadnutí věci. Významný je v tomto kontextu pojem „pro vlastní potřebu v množství větším než malém“, který je zakotven v odstavcích 1 a 2 daného ustanovení. Samotné pěstování rostlin se podle § 283 trestního zákoníku nepovažuje za výrobu. Za výrobu je považována až činnost, při níž dochází k dalšímu zpracování rostliny, například jejímu sušení, vážení a podobně.

6.4 § 286 TZ - Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu

Toto ustanovení se zaměřuje na postih jednání, které představuje počáteční fázi přípravy výroby omamných a psychotropních látek. Jedná se zejména o obstarávání nebo shromažďování prostředků, jež mohou být využity při následné výrobě drogy. Takové jednání však často nesplňuje všechny zákonné znaky trestného činu přípravy, nebo tyto znaky nelze v trestním řízení dostatečně prokázat. Mezi prostředky určené k nedovolené

⁵¹ ZEMAN, Petr; ŠTEFUNKOVÁ, Michaela a TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana. *Drogová kriminalita a trestní zákoník*. Studie. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2015. ISBN 978-80-7338-151-6., s. 45

výrobě mohou patřit různé předměty, aniž by bylo nutné, aby šlo o klíčové komponenty – zahrnují jak samotné suroviny, tak i pomocné látky využitelné v procesu výroby.

Podstatou skutkové podstaty tohoto trestného činu je postihování neoprávněného nakládání s prekurzory či jinými prostředky, u nichž lze prokázat, že slouží k výrobě drog. Po objektivní stránce pak trestný čin spočívá v jednání pachatele, který vyrobí, opatří si nebo jinému poskytne, případně přechovává prekurzor nebo jiný prostředek vhodný k výrobě omamné nebo psychotropní látky.

K okolnostem, které vedou ke zvýšení trestní sazby, patří spáchání tohoto trestného činu členem organizované skupiny, vůči dítěti nebo za situace, kdy pachatel tímto jednáním získal značný majetkový prospěch pro sebe či pro jinou osobu. V roce 2022 bylo v České republice evidováno celkem 684 pachatelů trestného činu spočívajícího ve výrobě a držení předmětů určených k nedovolené výrobě omamných a psychotropních látek nebo jedů.

6.4.1 § 286a - Neoprávněná výroba a jiné nakládání se zařazenými psychoaktivními látkami

Problematika neoprávněného nakládání s psychoaktivními látkami je v českém trestním právu zakotvena mimo jiné v ustanovení § 286a zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku. Toto ustanovení bylo do trestního zákoníku zařazeno novelou, která reagovala na potřebu účinněji postihovat nakládání s látkami.

„Kdo vyrobí, sobě nebo jinému opatří anebo přechovává prekurzor nebo jiný předmět určený k nedovolené výrobě omamné nebo psychotropní látky, přípravku, který obsahuje omamnou nebo psychotropní látku, nebo jedu, bude potrestán odnětím svobody až na pět let, peněžitým trestem, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.“

„Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,

b) spáchá-li takový čin ve značném rozsahu,

c) spáchá-li takový čin ve větším rozsahu vůči dítěti, nebo d) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.“⁵²

⁵² ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 286a – Neoprávněná výroba a jiné nakládání se zařazenými psychoaktivními látkami [online]. Praha: AION CS, 2009 [cit. 20. 7. 2025]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p286a>

6.5 § 287 TZ - Šíření toxikomanie

Zatímco předchozí ustanovení se zaměřovala na přímou manipulaci s omamnými a psychotropními látkami či s předměty určenými k jejich výrobě, v případě tohoto paragrafu je otázka, zda se jedná o primární nebo sekundární formu drogové trestné činnosti, předmětem specifického výkladu právní teorie. Těžištěm této skutkové podstaty je jednání pachatele, které spočívá ve svádění jiné osoby ke zneužívání návykových látek, s výjimkou alkoholu, případně v jejich propagaci, podpoře či jiném formě podněcování.

Jedná se o zvláštní formu navádění k užívání návykových látek, kde postačuje jakákoli forma projevu – ať už verbální, písemná, neverbální nebo jinak zprostředkovaná. Typickým znakem tohoto jednání je úmysl pachatele vyvolat u jiné osoby zájem, potřebu nebo touhu po užití drogy. Tato motivace může být vyjádřena i nepřímou – například tím, že pachatel jinou osobu přivede na místo, kde se drogy běžně užívají, například do bytu uživatelů drog. Rozhodující je, aby z chování pachatele bylo možné jeho úmysl dovodit.

V jádru se tak jedná o určitou formu účasti na trestné činnosti, která však nemusí nutně vyústit v reálné užití látky osobou, která byla k tomu navedena. Pro naplnění skutkové podstaty postačí samotné navedení.

Objektem tohoto trestného činu – šíření toxikomanie – je ochrana společnosti před potenciálním ohrožením, které z takového jednání vyplývá.

Zvýšená trestní sazba přichází v úvahu, pokud je čin spáchán například členem organizované skupiny, vůči dítěti, nebo pokud k šíření dochází prostřednictvím veřejných komunikačních prostředků, jako je tisk, film, rozhlas, televize či veřejně přístupná počítačová síť. Nejvyšší trestní postih hrozí pachateli, který se dopustil tohoto činu vůči dítěti mladšímu patnácti let.⁵³

⁵³ HEJDA, Jan. *Kriminologické, trestně právní a kriminalistické aspekty drogového problému v ČR a jeho řešení*. Jindřichův Hradec: RAIN reklamní agentura, 2000. ISBN 80-245-0080-9., PRESL, Josef. *Drogová závislost: může být ohroženo i Vaše dítě?* Praha: Maxdorf, 1994. ISBN 80-85912-15-8.

7 Drogová kriminalita v Latinské Americe

Kniha Marcelo Bergmana *Illegal Drugs, Drug Trafficking and Violence in Latin America* (2018) poskytuje ucelenou analýzu drogové kriminality v Latinské Americe z místní perspektivy. Autor systematicky popisuje hlavní vzorce pašování a výroby drog v regionu a zkoumá jejich politické, ekonomické i sociální dopady za posledních dvacet let. Bergman definuje rozsah problému – od rozsáhlé produkce kokainu a dalších drog až po nárůst domácí spotřeby – a poté pojednává o důsledcích růstu výroby, obchodu a užívání ilegálních látek na ekonomiky, společnost i politiky jednotlivých latinskoamerických zemí. Autor zdůrazňuje, že narůstající objem nelegálního obchodu generuje obrovské zisky pro producenty i pašeráky a vede ke vzniku nových zločineckých sítí a korupce na politické úrovni. Celkově kniha čtenáře seznamuje s komplexním obrazem problému, přičemž jako příklady detailně popisuje odlišné situace v konkrétních zemích – zejména v případě Mexika a Argentiny.⁵⁴

Hlavní typy drogové kriminality

Podle Bergmana nabývá drogová kriminalita v Latinské Americe několika forem, které tvoří ucelený řetězec nelegálního obchodu: produkci a pěstování drog, jejich pašování přes hranice, distribuci a konzumní trh a dále související násilí a korupci. Kniha zdůrazňuje následující hlavní kategorie tohoto problému.⁵⁵

Pěstování a pašování drog

Bergman popisuje Latinskou Ameriku jako klíčový region pro výrobu a výrodu drog (například kokainu v Kolumbii, Peru či Brazílii) a sleduje hlavní trasy pašování směrem na sever i do Evropy. Tyto aktivity představují páteř nelegálního trhu: pašování drog zajišťuje vysoké finanční zisky pro mezinárodní gangy a umožňuje vybudování vysoce ziskových sítí pro převážení drog do cílových trhů.⁵⁶

Organizované gangy a kartely

Autor analyzuje strukturu drogového obchodu a roli zločineckých skupin. Zmiňuje, proč se v regionu formují mohutné kartely a gangy, a popisuje, jak se postupně

⁵⁴ BERGMAN, Marcelo. *Illegal Drugs, Drug Trafficking and Violence in Latin America*. Springer Cham, 2018. ISBN 978-3-319-73152-0.

⁵⁵ BERGMAN, Marcelo. *Illegal Drugs, Drug Trafficking and Violence in Latin America*. Springer Cham, 2018. ISBN 978-3-319-73152-0.

⁵⁶ BERGMAN, Marcelo. *Illegal Drugs, Drug Trafficking and Violence in Latin America*. Springer Cham, 2018. ISBN 978-3-319-73152-0.

mění organizace trhu (například od monopolních kartelů k fragmentaci). Kapitoly o podnikové struktuře drogového byznysu zdůrazňují i vznik nových zločineckých uskupení a boj o kontrolu nad pašeráckými trasami, což podněcuje násilné střety gangů.

57

Násilné konflikty

V Bergmanově pojetí je násilí nerozlučně spjato s drogovou kriminalitou. Autor uvádí, že v některých oblastech regionu vedl drogový obchod k dramatickému nárůstu homicií a selhání veřejné bezpečnosti. Zvláště kapitola o Mexiku popisuje tzv. „lidskou tragedii“ drogové války: za poslední dekádu tam zemřelo asi 100 tisíc lidí a dalších 36 tisíc zmizelo, přičemž autor analyzuje, jak obchod s drogami vyvolal tak závažné narušení bezpečnosti obyvatel.⁵⁸

Domácí trhy a spotřeba drog

Kniha také sleduje rostoucí význam domácí spotřeby ve střední a jižní Americe. Bergman konstatuje, že rozsáhlá nabídka drog v regionu vedla k tomu, že se za posledních deset let zdvojnásobil počet uživatelů některých návykových látek. Tím se mění charakter drogové kriminality – z pouhé tranzitní činnosti se drogový obchod stále více stává domácím problémem, který má významné zdravotní i sociální dopady.⁵⁹

Korupce

S drogovým byznysem je úzce provázána další trestná činnost a korupce. Bergman se věnuje tzv. diverzifikaci zločinu, kdy se gangy kromě pašování drog angažují i v dalších nelegálních aktivitách (obchod s lidmi, vydírání apod.). Zároveň upozorňuje na úplatkářství a pronikání drogových zisků do státních institucí: peníze z drog často korumpují policii i politiky, což dále podkopává schopnost států efektivně zasáhnout proti nelegálním sítím.⁶⁰

⁵⁷ BERGMAN, Marcelo. *Illegal Drugs, Drug Trafficking and Violence in Latin America*. Springer Cham, 2018. ISBN 978-3-319-73152-0.

⁵⁸ BERGMAN, Marcelo. *Illegal Drugs, Drug Trafficking and Violence in Latin America*. Springer Cham, 2018. ISBN 978-3-319-73152-0.

⁵⁹ BERGMAN, Marcelo. *Illegal Drugs, Drug Trafficking and Violence in Latin America*. Springer Cham, 2018. ISBN 978-3-319-73152-0.

⁶⁰ BERGMAN, Marcelo. *Illegal Drugs, Drug Trafficking and Violence in Latin America*. Springer Cham, 2018. ISBN 978-3-319-73152-0.

Případové studie: Mexiko a Argentina

Bergmanova publikace obsahuje také dvě podrobné případové studie, které ilustrují konkrétní podobu drogové kriminality v různých zemích. Kapitola o Mexiku zdůrazňuje, že tato země byla drogovým byznysem nejvíce zasažena. Autor popisuje, že během posledních zhruba deseti let zahynulo v mexických drogách kolem 100 tisíc lidí a desítky tisíc dalších zmizely. Mexická část knihy analyzuje velikost domácího trhu s drogami, dopady zločinecké diverzifikace a přináší několik hypotéz o tom, jak obchod s narkotiky vedl k dramatickému zhoršení bezpečnosti obyvatel. V části o Argentině se Bergman zaměřuje na velikost drog jednotruhu a celkovou situaci v zemi. Klade otázky typu: Jak rozsáhlý je argentinský drog jednotruh? Které skupiny populace jsou nejohroženější závislostí? Vyvozuje se, zda je Argentina spíše tranzitní zemí pro kokain do Evropy, nebo zda také slouží jako významný spotřební trh. Tato studie poskytuje empirické údaje o míře užívání drog v Argentině, profilu uživatelů a celkovém objemu nelegálního trhu. Takové případové studie ukazují, jak se obecné trendy popsané v knize promítají do realit jednotlivých latinskoamerických států.⁶¹

Závěrem bych chtěl dodat, že Bergmanova kniha nabízí komplexní pohled na drogovou kriminalitu v Latinské Americe. Kromě popisu různých aspektů obchodu s drogami a jeho dopadů autor rovněž rozebírá možné alternativní přístupy, jak problém řešit. Její analýzy podávají podrobný obraz různých typů trestné činnosti spojené s drogami – od pěstování a pašování až po domácí násilí a korupci – a poskytují čtenáři užitečný kontext pro pochopení dynamiky drogového obchodu v regionu.

⁶¹ BERGMAN, Marcelo. *Illegal Drugs, Drug Trafficking and Violence in Latin America*. Springer Cham, 2018. ISBN 978-3-319-73152-0.

8 Úvod k praktické části

Praktická část bakalářské práce se zaměřuje na podrobnou analýzu a vyhodnocení specifík drogové trestné činnosti na území města Plzně. Cílem je na základě dostupných statistických údajů, strategických dokumentů a odborných analýz zmapovat aktuální stav drogové kriminality, identifikovat její hlavní projevy a související faktory a posoudit účinnost represivních a preventivních opatření realizovaných v rámci města.

Zvolená lokalita je město Plzeň. Město Plzeň představuje vysokou populaci drogové problematiky. Plzeň je nejen krajským městem a hospodářským, dopravním a kulturním centrem regionu, ale také prostorem, kde se koncentruje vyšší míra kriminality včetně trestné činnosti související s omamnými a psychotropními látkami. Na území města působí řada institucí a služeb, které se přímo či nepřímo podílejí na prevenci, potírání a zmírňování následků užívání návykových látek, což vytváří vhodné podmínky pro komplexní zhodnocení celé problematiky.

Cíle praktické části

Praktická část má několik hlavních a dílčích cílů. Hlavním cílem je analyzovat situaci drogové trestné činnosti v Plzni v období let 2015–2024 a zhodnotit efektivitu dosavadních opatření. Dílčí cíle zahrnují:

- vymezení a popis nejčastějších forem drogové trestné činnosti v Plzni,
- identifikaci hlavních druhů omamných a psychotropních látek, které se v prostředí města vyskytují,
- analýzu trendů a vývoje v jednotlivých typech trestných činů podle § 283–287 trestního zákoníku,
- posouzení působení preventivních a represivních nástrojů města a státních orgánů,
- návrh doporučení pro zvýšení efektivity strategie prevence a potírání drogové kriminality.

Použité podklady

Pro zpracování praktické části byly využity různé typy dat a informačních zdrojů:

- Oficiální statistiky orgánů činných v trestním řízení a dalších institucí poskytujících data o trestné činnosti a přestupcích souvisejících s návykovými látkami.
- Analytické zprávy shrnující výsledky sekundárních dat a expertních šetření, které se věnují problematice závislostního chování a jeho dopadům v Plzni.
- Strategické a koncepční dokumenty města Plzně, zejména Protidrogový plán a Koncepce prevence kriminality a protidrogové prevence, které poskytují rámec pro realizaci opatření.
- Historické podklady umožňující srovnání vývoje v delším časovém horizontu.

Tato kombinace zdrojů umožňuje nejen popsat aktuální stav, ale také zasadit jej do kontextu dlouhodobého vývoje a zhodnotit, zda se stávající strategie města a jeho partnerů v oblasti prevence a represe drogové kriminality ukazují jako účinné.

Metodický přístup

Analýza vychází z deskriptivní statistiky a srovnávací metody. Statistické údaje jsou tříděny podle skutkových podstat trestných činů uvedených v § 283–287 trestního zákoníku a dále členěny podle druhu omamné nebo psychotropní látky. Tento přístup umožňuje odhalit nejen absolutní počty případů, ale také proporce jednotlivých typů trestné činnosti v rámci celkové drogové agendy. Kvalitativní část analýzy vychází z odborných zpráv, které reflektují místní specifika, typologii drogových scén a institucionální odpovědi. Srovnávací část pracuje s historickými daty, která poskytují rámec pro posouzení trendů.

9 Analýza drogové trestné činnosti v Plzni (2015-2024)

9.1 Celkový přehled a vývoj v čase

Drogová trestná činnost na území města Plzně představuje dlouhodobě stabilní a významnou část kriminality, kterou orgány činné v trestním řízení (dále jen „OČTŘ“) řeší v rámci své agendy. Z dostupných údajů za období let 2015–2024 vyplývá, že v Plzni každoročně dochází k desítkám až stovkám trestních věcí, v nichž jsou osoby obviněny pro skutky související s omamnými a psychotropními látkami (dále jen „OPL“) nebo s prekursory.

Při posuzování trendu je nutné brát v úvahu, že meziroční kolísání může být ovlivněno nejen faktickým nárůstem či poklesem počtu trestných činů, ale i změnami v metodice evidence, personálním a technickým zajištěním policejních útvarů, aktuálními prioritami represivních složek a také intenzitou preventivních a kontrolních opatření v konkrétních obdobích. Vývoj je proto třeba hodnotit spíše v rámci delších časových řad, které umožňují identifikovat obecnější tendence.

Celkové hodnoty za uvedené období ukazují, že dominantní podíl na drogové kriminalitě v Plzni mají skutky kvalifikované podle § 283 a § 284 trestního zákoníku, tedy nedovolená výroba a jiné nakládání s OPL a přechovávání OPL. Tyto dvě skutkové podstaty společně tvoří většinu všech evidovaných případů, a to jak v absolutních počtech, tak v relativním zastoupení v rámci všech drogových deliktů.

9.2 Struktura trestné činnosti podle skutkových podstat

Na základě poskytnutých statistických údajů lze rozdělit analyzované případy do následujících skupin:

- Nedovolená výroba a jiné nakládání s OPL a jedy (§ 283 TZ) – nejpočetnější kategorie. Za sledované období bylo evidováno 299 trestních věcí tohoto typu. Tato skutková podstata zahrnuje zejména výrobu pervitinu v tzv. domácích laboratořích, distribuci marihuany, ale také obchodování s dalšími látkami, včetně kokainu a MDMA (extáze).
- Přechovávání OPL a jedů (§ 284 TZ) – druhá nejpočetnější kategorie s 166 případy. Typické jsou situace, kdy je u pachatele nalezeno množství látky

odpovídající držení pro osobní potřebu, případně menší množství určené pro další prodej.

- Výroba a jiné nakládání s prekursory (§ 286 TZ) – 24 případů, často navázaných na výrobu pervitinu. Pachatelé obvykle shánějí či zpracovávají léky obsahující pseudoefedrin nebo jiné látky vhodné k výrobě.
- Šíření toxikomanie (§ 287 TZ) – 17 případů. Jedná se o méně častý, avšak společensky závažný delikt, kdy pachatelé nabádají či jinak podporují užívání drog u dalších osob, často mladistvých.
- Nedovolené pěstování rostlin obsahujících OPL (§ 285 TZ) – 2 případy. Vzhledem k malé četnosti v datech má tento delikt marginální význam, avšak je pravděpodobné, že část pěstování konopí je kvalifikována v rámci § 283 či § 284 podle množství a účelu.

9.3 Struktura podle druhu drogy

Při podrobnějším pohledu na jednotlivé případy podle druhu zajištěné látky se ukazuje, že plzeňská drogová scéna je dlouhodobě charakterizována zejména výskytem pervitinu a cannabis (marihuana/konopí).

- Pervitin – nejčastěji zajišťovaná látka v rámci § 283 (155 případů) a § 284 (56 případů). Pervitin je v Plzni vyráběn jak v malých domácích varnách, tak dovážen z jiných regionů. Jeho dostupnost a relativně nízká cena jej činí atraktivním pro uživatele z různých sociálních skupin.
- Cannabis – druhá nejrozšířenější látka. V rámci § 283 se objevuje ve 124 případech, u § 284 v 95 případech. Část zajištěného konopí pochází z domácího pěstování, zbytek z větší distribuce.
- MDMA (extáze) – vyskytuje se spíše okrajově (11 případů u § 283, 5 případů u § 284). Typicky se pojí s klubovou scénou a mladšími uživateli.
- Kokain – relativně nízký počet (8 případů u § 283, 3 případy u § 284), avšak vzhledem k rostoucímu trendu v jiných českých městech je vhodné tuto komoditu sledovat.
- Heroin – minimální výskyt (4 případy u § 283, 1 případ u § 284), což odpovídá celorepublikovému ústupu této látky z trhu.

9.4 Trendy a dynamika

Z časové perspektivy lze vyzorovat:

- Stabilní převahu pervitinu jako hlavní drogy spojované s trestnou činností – jeho podíl na celkovém počtu případů zůstává vysoký po celé sledované období.
- Rostoucí význam cannabis – zejména v rámci § 284 (přechovávání), což může odrážet jak vyšší spotřebu v populaci, tak i zvýšenou kontrolní činnost policie a městské policie.
- Nízký, ale stabilní výskyt MDMA a kokainu – zatím bez výrazného růstu, ale s potenciálem změny do budoucna, zejména v souvislosti s hudebními a společenskými akcemi.

10 Sociálně-geografické souvislosti drogové trestné činnosti v Plzni

10.1 Charakter města a jeho vliv na drogovou problematiku

Plzeň je čtvrtým největším městem České republiky a zároveň centrem Plzeňského kraje. Její poloha na důležité dopravní tepně mezi Prahou a západní Evropou (zejména Německem) z ní činí významný tranzitní bod nejen pro legální obchod, ale i pro nelegální toky zboží, včetně omamných a psychotropních látek. Přítomnost několika vysokých škol, velkých průmyslových závodů a kulturních zařízení přitahuje různé sociální skupiny, což vede k výrazné diverzitě populace a s ní spojeným odlišným vzorcům užívání drog.

Významným faktorem je také urbanistická struktura města – Plzeň se skládá z centrální historické části, hustě obydlených sídlišť, průmyslových zón a okrajových částí s venkovským charakterem. Tato různorodost se odráží i ve způsobech distribuce a užívání drog: zatímco v centru a na sídlišťích dominuje pouliční distribuce a otevřené nebo polootevřené scény, v okrajových částech se častěji setkáváme s domácím pěstováním konopí a malovýrobou pervitinu.

10.2 Typologie drogových scén v Plzni

Na základě dostupných analytických zpráv a terénních zkušeností místních služeb lze plzeňskou drogovou scénu rozdělit na tři základní typy:

- Otevřená scéna – jedná se o místa veřejně přístupná, kde dochází k prodeji či užívání drog bez většího utajení. V Plzni se otevřené scény objevují zejména v okolí hlavního nádraží, v parcích poblíž centra a na některých sídlišťích. Tyto lokality jsou typické vysokou fluktuací osob, častým výskytem injekčních uživatelů a přítomností prodejců drobných dávek.
- Polootevřená scéna – nachází se ve veřejných prostorách (např. bary, kluby, čajovny), kde se pohybují převážně známé osoby nebo užší okruh klientů. Zde je distribuce více kontrolovaná a probíhá v prostředí, které je na první pohled „legální“ – typicky klubová scéna spojená s MDMA, extází nebo kokainem.
- Uzavřená scéna – odehrává se v soukromí, často v bytech či rodinných domech, kam mají přístup pouze vybrané osoby. Patří sem domácí varny pervitinu, pěstírny

konopí a místa, kde se schází stabilní skupiny uživatelů. Tato scéna je pro OČTŘ obtížněji dohledatelná a odhalitelná, protože vyžaduje cílené operativní rozpracování.

10.3 Rizikové lokality a jejich specifika

Podle dostupných dat a zkušeností terénních pracovníků lze v Plzni identifikovat několik lokalit, které se dlouhodobě vyznačují vyšším výskytem drogové kriminality a souvisejících jevů:

- Centrum města a okolí hlavního vlakového nádraží – koncentruje se zde pouliční distribuce, časté jsou kontakty mezi dealery a uživateli. Policie zde provádí pravidelné razie, přesto lokalita zůstává problematická díky vysoké anonymitě a pohybu osob.
- Sídliště Lochotín a Bory – typické pro výskyt pervitinu a marihuany, s aktivitou pouličních dealerů a užíváním v bytech. Terénní programy zde pravidelně provádějí výměnu injekčního materiálu.
- Průmyslové a skladové zóny na okrajích města – využívány pro výrobu a distribuci větších objemů drog, včetně pěstíren konopí. Často jde o prostory v pronájmu, kde provozovatelé zakrývají činnost oficiálním podnikáním.
- Rekreační a kulturní zóny – například areály během hudebních festivalů nebo větších kulturních akcí, kde se objevuje distribuce MDMA a kokainu.

10.4 Sociální faktory ovlivňující distribuci a užívání

Sociální prostředí Plzně má na charakter drogové kriminality zásadní vliv. Mezi významné faktory patří:

- Ekonomické rozdíly – rozdílná kupní síla mezi centrem a periferiemi ovlivňuje poptávku po levnějších nebo dražších drogách (pervitin vs. kokain).
- Věk a subkultury – mladší uživatelé jsou častěji spojeni s konopím, MDMA a extází, zatímco starší problémoví uživatelé se orientují na pervitin a v menší míře heroin.
- Migrace a doprava – poloha na dopravní ose do Německa usnadňuje tok látek a zapojení Plzně do širších distribučních sítí.

- Sociální vyloučení – některé lokality s vyšší mírou nezaměstnanosti a nízkou úrovní sociálního zázemí vykazují vyšší míru zapojení obyvatel do drogové kriminality, a to jak na straně uživatelů, tak dealerů.

11 Instituce a opatření v praxi

System prevence a potírání drogové trestné činnosti v Plzni je výsledkem dlouhodobě budované spolupráce mezi státními, samosprávnými a nestátními subjekty. Základním pilířem represivní složky jsou orgány činné v trestním řízení, především Policie České republiky, která prostřednictvím svých útvarů zajišťuje vyšetřování trestných činů, realizaci operativních opatření a sběr zpravodajských informací. V rámci policejní struktury má klíčovou roli zejména služba kriminální policie a vyšetřování, konkrétně oddělení zabývající se trestnou činností spojenou s omamnými a psychotropními látkami. Tyto útvary úzce spolupracují s krajskými a celostátními složkami, což umožňuje odhalovat i větší distribuční sítě, které přesahují hranice města.

Neméně významnou roli hraje Městská policie Plzeň, která je díky svému terénnímu působení schopna pružně reagovat na podněty od občanů a monitorovat rizikové lokality. Strážníci se podílejí na odhalování přestupků spojených s užíváním drog na veřejnosti, předávají informace Policii ČR a často fungují jako první článek v řetězci, který vede k odhalení závažnější trestné činnosti. Významným aspektem jejich činnosti je i preventivní působení, a to jak v rámci běžných hlídkových činností, tak prostřednictvím preventivních programů pro školy a veřejnost.

Protidrogová prevence a práce s uživateli drog je v Plzni výrazně ovlivněna činností neziskových organizací, které zajišťují širokou škálu služeb od primární prevence po harm reduction programy. Nízkoprahová kontaktní centra poskytují uživatelům návykových látek anonymní poradenství, výměnu injekčního materiálu, základní zdravotní ošetření a sociální podporu. Terénní programy těchto organizací pravidelně navštěvují lokality, kde se pohybují injekční uživatelé, a usilují o minimalizaci zdravotních rizik spojených s užíváním. Tyto služby jsou často prvním kontaktním bodem, který může vést uživatele k zahájení léčby nebo k využití dalších sociálních služeb.

Zdravotnický sektor v Plzni poskytuje péči na několika úrovních. Ambulantní služby zajišťují diagnostiku a léčbu závislostí, individuální i skupinovou terapii a případně doporučují pobytové léčebné programy. Nemocniční zařízení, včetně specializovaných oddělení, poskytují detoxifikační služby a zvládnání akutních zdravotních stavů souvisejících s užíváním drog. Důležitou součástí péče je také návaznost na následnou

sociální podporu a programy resocializace, které mají uživatelům pomoci začlenit se zpět do běžného života.

Samospráva města Plzně, prostřednictvím svých odborů a komisí, koordinuje protidrogovou politiku a financuje vybrané projekty a služby. Strategické dokumenty, jako je Koncepce prevence kriminality a protidrogové prevence nebo Protidrogový plán města Plzně, vymezují priority a konkrétní opatření pro dané období. Tyto dokumenty jsou výsledkem spolupráce mezi zástupci města, odborné veřejnosti, policie, škol, zdravotnických zařízení a neziskového sektoru. Pravidelně jsou vyhodnocovány a upravovány podle aktuální situace a potřeb, což umožňuje flexibilně reagovat na nové výzvy, například na výskyt nových psychoaktivních látek nebo změny v distribučních metodách.

Významnou součástí celého systému je také prevence zaměřená na děti a mládež. Ta probíhá nejen ve školách prostřednictvím preventivních programů, besed a interaktivních workshopů, ale také v rámci volnočasových aktivit organizovaných neziskovým sektorem a městskými zařízeními. Smyslem těchto aktivit je nejen předat informace o rizicích užívání drog, ale také posilovat sociální dovednosti, sebevědomí a schopnost odmítnout nabídku návykové látky.

Výše popsaná spolupráce všech aktérů vytváří komplexní systém, který se nesoustředí pouze na represivní složku, ale kombinuje ji s preventivní, léčebnou a sociální podporou. Tento integrovaný přístup je v městském prostředí, jakým je Plzeň, nezbytný, protože umožňuje řešit problematiku drog v celé její šíři – od prvotního experimentování, přes rozvinutou závislost až po kriminální aspekty spojené s výrobou a distribucí.

12 Vyhodnocení účinnosti opatření

Hodnocení účinnosti opatření v oblasti drogové trestné činnosti je vždy složité, protože se jedná o jev, který je ovlivňován širokou škálou faktorů – od individuálních rozhodnutí jednotlivců, přes sociálně-ekonomické podmínky, až po legislativní rámec a mezinárodní trendy. Přesto lze na základě dostupných dat a zkušeností z praxe učinit několik závěrů o tom, jak současný systém v Plzni funguje a kde má své limity.

Z hlediska represivních opatření lze konstatovat, že Policie ČR a Městská policie Plzeň dosahují v odhalování drogových trestných činů stabilních výsledků. Počet případů podle § 283 a § 284 trestního zákoníku se v průběhu posledních let drží na relativně konstantní úrovni, což naznačuje, že se daří zachovávat tlak na pachatele těchto deliktů. Na druhou stranu je třeba upozornit, že stabilní čísla nemusejí nutně znamenat zlepšení situace – mohou spíše odrážet přirozenou rovnováhu mezi kapacitou policie a rozsahem drogové scény. Pokud se například výroba a distribuce přesouvá do uzavřených prostor nebo do digitálního prostředí, může být její detekce obtížnější, což se v oficiálních statistikách neprojeví.

Preventivní opatření realizovaná v Plzni, zejména prostřednictvím protidrogového plánu města, vykazují pozitivní výsledky v oblasti zvyšování povědomí veřejnosti o rizicích užívání návykových látek. Programy pro školy jsou dlouhodobě hodnoceny jako přínosné, protože kombinují informační složku s interaktivními aktivitami, které podporují schopnost odmítnout nabídku drogy. Přesto se v této oblasti objevuje problém nerovnoměrného pokrytí – zatímco některé školy využívají preventivní programy opakovaně, jiné do nich zapojují žáky pouze sporadicky. To vede k rozdílům v míře informovanosti mezi jednotlivými skupinami mladých lidí.

Velmi efektivní se ukazuje spolupráce s neziskovými organizacemi, které zajišťují nízkoprahové služby a harm reduction programy. Výměnné programy injekčního materiálu významně přispívají ke snižování zdravotních rizik, jako je přenos infekčních onemocnění. Terénní pracovníci těchto organizací mají navíc přímý kontakt s uživateli, kteří se často vyhýbají kontaktu s oficiálními institucemi. Slabinou však zůstává kapacita těchto služeb – při rostoucím počtu klientů a rozšiřování drogové scény je jejich dostupnost v některých lokalitách omezená.

Zdravotnická zařízení v Plzni disponují odborným zázemím pro léčbu závislostí, nicméně délky čekacích dob na některé formy péče, zejména na pobytové léčebné programy, mohou být pro motivované uživatele demotivující. U části klientů se tak stává, že do doby nástupu léčby dojde k relapsu, což snižuje celkovou efektivitu intervence.

Celkově lze říci, že plzeňský systém opatření kombinuje represivní, preventivní a podpůrné prvky v relativně vyváženém poměru. Silnými stránkami jsou dobrá meziinstitucionální spolupráce, kontinuita strategických dokumentů a existence širokého spektra služeb. Naopak slabšími místy jsou nedostatečné kapacity některých služeb, nerovnoměrné zapojení preventivních programů do školního prostředí a obtížná detekce skrytých forem drogové kriminality.

13 Návrhy opatření

Na základě provedené analýzy drogové trestné činnosti v Plzni a vyhodnocení účinnosti stávajících opatření lze formulovat několik doporučení, která by mohla přispět k efektivnějšímu zvládnutí této problematiky. Tyto návrhy vycházejí z aktuální situace, zkušeností místních institucí i osvědčených postupů z jiných měst.

Posílení preventivních aktivit

Prevence je klíčovým nástrojem, který může v dlouhodobém horizontu významně snížit počet uživatelů návykových látek a tím i rozsah související trestné činnosti. V Plzni se sice realizuje řada preventivních programů, avšak jejich dopad by bylo možné zvýšit cílenější a systematičtější koordinací.

Navrhují:

- rozšířit počet škol zapojených do dlouhodobých preventivních programů, aby pokrytí nebylo nerovnoměrné,
- využít moderní formy prevence – interaktivní workshopy, online kampaně, spolupráci s influencery zaměřenými na mladé publikum,
- více propojit školní prevenci s volnočasovými aktivitami pro mládež, aby vznikl kontinuální systém podpory zdravého životního stylu.

Zlepšení dostupnosti léčby a sociálních služeb

Jedním z častých problémů je, že motivovaní uživatelé se nedostanou k léčbě dostatečně rychle. Dlouhé čekací lhůty a omezená kapacita některých služeb vedou k relapsům a ztrátě motivace.

Doporučují:

- navýšit kapacitu ambulantních služeb,
- zkrátit čekací doby na pobytovou léčbu, například prostřednictvím smluvní spolupráce s dalšími zařízeními mimo Plzeň,
- posílit programy následné péče a resocializace, aby se snížilo riziko návratu k užívání drog po ukončení léčby.

Efektivnější potírání skrytých forem drogové kriminality

Tradiční pouliční distribuce je v Plzni stále přítomná, ale část obchodu s drogami se přesouvá do uzavřených prostor a do online prostředí. Policie proto potřebuje adekvátní nástroje a dovednosti k odhalování těchto skrytých forem.

Navrhuji:

- rozšířit specializované školení policistů v oblasti kyberkriminality a online sledování nelegálních obchodních platforem,
- prohloubit spolupráci mezi kriminalistickými útvary různých krajů, aby bylo možné rychleji mapovat distribuční sítě, které přesahují hranice města,
- využívat analytické nástroje pro vyhodnocování dat z mobilních telefonů a počítačů zadržených pachatelů.

Posílení terénní práce a harm reduction

Terénní programy a nízkoprahové služby mají zásadní význam při snižování zdravotních a sociálních škod spojených s užíváním drog. V některých částech Plzně je však jejich přítomnost nedostatečná.

Doporučuji:

- navýšit počet terénních pracovníků a rozšířit jejich působnost do lokalit, kde jsou služby omezené,
- rozšířit nabídku služeb výměnných programů o testování látek na přítomnost nebezpečných příměsí,
- zajistit stabilní financování neziskových organizací, aby mohly plánovat činnost dlouhodobě.

Zlepšení meziinstitucionální komunikace

Plzeň má dobře nastavenou spolupráci mezi jednotlivými aktéry, ale v některých případech dochází k časovým prodlevám v předávání informací.

Navrhuji:

- zavést jednotný elektronický systém pro sdílení dat a informací mezi policií, městskou policií, samosprávou a vybranými neziskovými organizacemi,
- pravidelně pořádat koordinační setkání všech aktérů, při nichž se budou vyhodnocovat aktuální trendy a potřeby.

Tato opatření by mohla ve vzájemné kombinaci posílit schopnost města reagovat na aktuální výzvy drogové problematiky a přispět k postupnému snižování jejího negativního dopadu na veřejný pořádek, bezpečnost a zdraví obyvatel.

14 Shrnutí a závěr praktické části

Praktická část této bakalářské práce se zaměřila na podrobnou analýzu specifík drogové trestné činnosti na území města Plzně v období let 2015–2024. Cílem bylo nejen popsat současný stav a vývoj, ale také vyhodnotit účinnost stávajících represivních a preventivních opatření a navrhnout doporučení pro jejich další rozvoj.

Analýza statistických údajů ukázala, že drogová kriminalita v Plzni má dlouhodobě stabilní charakter s převahou skutků podle § 283 a § 284 trestního zákoníku, tedy nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jejich přechovávání. Nejčastěji se jedná o případy spojené s pervitinem, který si i přes dílčí poklesy zachovává dominantní pozici na místním trhu. Významnou roli hraje také marihuana, jejíž distribuce a užívání jsou rozšířené napříč věkovými a sociálními skupinami. Ostatní drogy, jako je MDMA, kokain či heroin, se vyskytují v menší míře, avšak jejich přítomnost nelze podceňovat, zejména s ohledem na možné budoucí trendy.

Sociálně-geografická analýza potvrdila, že problematické lokality se koncentrují především v centru města, v okolí hlavního vlakového nádraží a na vybraných sídlištích, kde dochází k pouliční distribuci a otevřenému užívání drog. Uzavřenější formy trestné činnosti, jako je domácí výroba pervitinu či pěstování konopí, se odehrávají spíše v okrajových částech města a jsou obtížněji odhalitelné.

Hodnocení účinnosti opatření ukázalo, že Plzeň disponuje relativně funkčním systémem spolupráce mezi policií, městskou policií, neziskovým sektorem, zdravotnickými zařízeními a samosprávou. Silnou stránkou je kontinuita strategických dokumentů, široká nabídka preventivních programů a existence nízkoprahových a harm reduction služeb. Slabšími místy jsou nedostatečné kapacity některých služeb, nerovnoměrné zapojení škol do prevence a náročnější odhalování skrytých forem distribuce drog.

Na základě těchto zjištění byla formulována doporučení zahrnující rozšíření preventivních aktivit, zlepšení dostupnosti léčby, posílení kapacit terénních programů, zefektivnění potírání online a uzavřených forem distribuce a zkvalitnění meziinstitucionální komunikace. Tato opatření by při systematické realizaci mohla přispět k omezení dopadů drogové kriminality na bezpečnost a kvalitu života obyvatel Plzně.

Praktická část tak naplnila stanovené cíle práce – zhodnotila aktuální stav drogové trestné činnosti v Plzni, popsala její specifika, posoudila účinnost opatření a nabídla konkrétní návrhy pro zlepšení situace. Zároveň poskytuje podklad pro další výzkum a pro rozhodovací procesy orgánů a institucí, které se problematikou drog v Plzni zabývají.

Závěr

Drogová problematika představuje i v současné době jedno z nejpálčivějších témat, která ovlivňují kvalitu života obyvatel nejen České republiky, ale i celého světa. V rámci předložené bakalářské práce byla tato problematika uchopena jak z hlediska obecného a teoretického, tak i v konkrétním kontextu statutárního města Plzně. Cílem práce bylo zmapovat vývoj drogové kriminality v daném regionu, analyzovat dostupná statistická data a vyhodnotit účinnost represivních a preventivních opatření. V neposlední řadě práce formulovala návrhy, které by mohly přispět k efektivnějšímu řešení drogové problematiky na úrovni městské politiky a spolupráce institucí.

V teoretické části práce byly nejprve vymezeny základní pojmy a charakteristiky návykových látek, a to jak legálních, tak i nelegálních. Následně byla rozebrána problematika psychické a fyzické závislosti a popsány jednotlivé druhy omamných a psychotropních látek, které mají v českém prostředí největší význam. Pozornost byla věnována také trestněprávní úpravě drogové kriminality, konkrétně skutkovým podstatám uvedeným v trestním zákoníku. Tato část umožnila pochopit právní rámec, v němž se drogová trestná činnost posuzuje, a představila rozdíly mezi primární a sekundární drogovou kriminalitou. Součástí teoretické části byla rovněž kapitola věnovaná Latinské Americe, jejímž cílem bylo ukázat, jak odlišná může být drogová situace v zemích s odlišnými socioekonomickými podmínkami, a nabídnout tak možnost srovnání.

Praktická část práce se zaměřila na město Plzeň a analyzovala situaci v období let 2015–2024. Výsledky ukázaly, že drogová kriminalita v Plzni má dlouhodobě stabilní charakter, avšak objevují se nové trendy v distribuci a užívání, které souvisejí zejména s dostupností syntetických drog. Analýza statistických údajů potvrdila, že nejčastěji se v Plzni setkáváme s pervitinem a marihuanou, zatímco kokain nebo heroin zůstávají méně rozšířené. Významnou roli hrají také sociálně-geografické faktory – určité části města vykazují vyšší koncentraci drogové kriminality, což je podmíněno jak charakterem prostředí, tak socioekonomickými poměry obyvatel.

Práce rovněž poukázala na roli institucí působících v oblasti prevence a represe. Z provedeného hodnocení vyplynulo, že spolupráce mezi policií, městem, neziskovými organizacemi a zdravotnickými zařízeními je klíčová, avšak v některých oblastech je stále možné dosáhnout zlepšení. Nedostatky lze spatřovat zejména v nedostatečné komunikaci

mezi jednotlivými složkami a v omezených kapacitách pro poskytování léčebných a sociálních služeb. Přesto byla v posledních letech zaznamenána řada pozitivních kroků, například rozvoj programů harm reduction či posílení preventivních aktivit cílených na mládež.

Cíle práce, stanovené v úvodní části, se podařilo naplnit. Byla zmapována situace drogové kriminality v Plzni, provedena analýza dostupných statistických dat a posouzeny jak preventivní, tak represivní mechanismy. Výsledkem jsou konkrétní doporučení, mezi něž patří posílení terénní práce, rozšíření dostupnosti léčby závislých osob, efektivnější potírání skrytých forem drogové kriminality a zlepšení meziinstitucionální komunikace.

Závěrem lze konstatovat, že drogová problematika v Plzni představuje komplexní jev, který vyžaduje dlouhodobý a koordinovaný přístup. Samotná represivní opatření nemohou přinést udržitelný výsledek bez současného rozvoje prevence a dostupné léčby. Významnou roli hraje také vzdělávání veřejnosti, neboť jen v kombinaci s represivními nástroji mohou tyto aktivity přispět k celkovému snížení negativních dopadů drog na společnost. Práce tak může posloužit nejen jako odborný příspěvek k poznání specifik drogové kriminality v Plzni, ale také jako praktický podklad pro další rozhodování orgánů a institucí, které se v této oblasti angažují.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. BERGMAN, Marcelo. *Illegal Drugs, Drug Trafficking and Violence in Latin America*. Cham: Springer, 2018. 166 s. ISBN 978-3-319-73152-0.
2. DUNSELMAN, Ron. *Namísto já: omamné drogy a jejich působení na člověka*. Praha: Asociace waldorfských škol ČR, 2013. 351 s. ISBN 978-80-905222-1-3.
3. HEJDA, Jan. *Kriminologické, trestně právní a kriminalistické aspekty drogového problému v ČR a jeho řešení*. Jindřichův Hradec: RAIN reklamní agentura, 2000. 150 s. ISBN 80-245-0080-9.
4. HIRT, Miroslav; Lubomír STRAKA; Michal ZELENÝ; Jozef KRAJČOVIČ; Tomáš VOJTÍŠEK; František ŠTULLER; Jan KRAJSA; Andrea BRZOBOHATÁ a Vladimír ANTONÍN. *Toxikologie a jiné laboratorní metody ve forenzní praxi*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2011, 51 s. ISBN 978-80-210-5477-6
5. JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část*. 8. vyd. Praha: Leges, 2022. 1040 s. ISBN 978-80-7502-576-0.
6. JURÁKOVÁ, Iva. *Trestněprávní postih toxikomanů*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1999. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Řada teoretická. 176 s. ISBN 80-210-2234-5.
7. KALINA, Karel a kol. *Drogy a drogové závislosti 1–2*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003. ISBN 80-86734-09-3.
8. NEŠPOR, Karel a Hana PROVAZNÍKOVÁ. *Slovník prevence problémů působených návykovými látkami: pro rodiče a pedagogy*. Praha: Fortuna, 1996. 48 s. ISBN 80-7071-034-9.
9. NEŠPOR, Karel. *Návykové chování a závislost: současné poznatky a perspektivy léčby*. 5., rozšířené vyd. Praha: Portál, 2018. 256 s. ISBN 978-80-262-1357-4.
10. PRESL, Josef. *Drogová závislost: může být ohroženo i Vaše dítě?* Praha: Maxdorf, 1994. ISBN 80-85912-15-8.
11. SADÍLKOVÁ, Miluše a kol. *Kriminalita a drogy* [online]. Praha: SANANIM, o. s., 2012. 99 s. ISBN 978-80-904536-4-7.
12. ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. 1450 s. ISBN 978-80-7400-428-5
13. Soubor zákonů. *Trestní právo: stav ke dni 1. 10. 2021*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2021. 692 s. ISBN 978-80-7380-867-9.
14. ŠTEFUNKOVÁ, a kol. *Nové psychoaktivní látky v České republice: výskyt, rizika a právní rámec*. Praha: Úřad vlády České republiky – Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti, 2014. ISBN 978-80-7440-123-7.
15. ZEMAN, Petr, Michaela ŠTEFUNKOVÁ a Ivana TRÁVNÍČKOVÁ. *Drogová kriminalita a trestní zákoník*. Studie. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2015. 223 s. ISBN 978-80-7338-151-6.

Internetové zdroje

1. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Katalog statistických dat (katalog 31008)* [online]. Praha: ČSÚ, [bez roku] [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=statistiky#katalog=31008>

2. **ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD.** *Kriminalita v krajích Česka podle jejího druhu: registrované skutky (absolutně)* [online]. Praha: ČSÚ, [bez roku] [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: https://csu.gov.cz/kriminalita?pocet=10&start=0&podskupiny=081&razeni=-datumVydani#regionalni-data_kriminalita-v-krajich-ceska-podle-jejeho-druhu-registrovane-skutky-absolutne
3. **ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD.** *Statistická ročenka Plzeňského kraje 2024* [online]. Praha: ČSÚ, 2024 [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://csu.gov.cz/produkty/statisticka-rocenka-plzenskeho-kraje-2024>
4. **ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD.** *Statistický bulletin – Plzeňský kraj, 1. čtvrtletí 2025* [online]. Praha: ČSÚ, 2025 [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://csu.gov.cz/produkty/statisticky-bulletin-plzensky-kraj-1-ctvrtleti-2025>
5. **ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD.** *Statistická data PDF (33013324k2)* [online]. Praha: ČSÚ, [bez roku] [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://csu.gov.cz/docs/107508/27830353-ec7d-05a4-031a-776802db90f7/33013324k2.pdf?version=1.11>
6. *Kriminalita na území Plzeňského kraje* [online]. Demografické informační centrum o.s., 2008 [cit. 2025-06-11]. Dostupné z: https://www.email.cz/download/k/ADLc1XdLkMXtw50GfR_CeJonGBdDks26guQyZ_u3lk2FITyFoghwctZFGE_i0STb310wZ8s/2_Analyza_kriminality.pdf?u=51698376
7. **MAGISTRÁT MĚSTA PLZNĚ.** *Situace v oblasti protidrogové politiky Plzeňského kraje za rok 2007* [online]. Plzeň: Magistrát města Plzně, 2007 [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: https://www.email.cz/download/k/ADLc1ezhCtLtB-rgQAPCeJonGBBeKPOcKptGCpqXqW61FMT9sogiN5tZFGE_i0STb310wZ8s/4_Situace_v_oblasti_drog.pdf?u=51698376
8. **NÁRODNÍ MONITOROVACÍ STŘEDISKO PRO DROGY A ZÁVISLOSTI.** *Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2024* [online]. Praha: Úřad vlády ČR, 2024 [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://www.drogy-info.cz/publikace/vyrocnizpravy/zprava-o-nelegalnich-drogach-v-ceske-republice-2024/>
9. **NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ.** *Zprávy o činnosti* [online]. [s. l.]: Veřejná žaloba (verejnazaloba.cz), [bez roku] [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/nsz/cinnost-nejvyssiho-statniho-zastupitelstvi/zpravy-o-cinnosti/>
10. **ODBOR BEZPEČNOSTI A PREVENCE KRIMINALITY MAGISTRÁTU MĚSTA PLZNĚ.** *Protidrogový plán města Plzně 2013-2015* [online]. Plzeň: Magistrát města Plzně [cit. 01-08-2025]. Dostupné z: https://www.email.cz/download/k/ADLc1SdFLIC_czC387nCeJonGBddvcK63xDfe0txp7mvXVNwogiNLdZFGE_i0STb310wZ8s/Protidrogovy%20plan%20me%20sta%20Plzne.pdf?u=51698376
11. **ODBOR BEZPEČNOSTI A PREVENCE KRIMINALITY MAGISTRÁTU MĚSTA PLZNĚ.** *Koncepce prevence kriminality a protidrogové prevence města Plzně 2016-2022* [online]. Plzeň: Magistrát města Plzně, 2022 [cit. 04-08-2025]. Dostupné z: https://www.email.cz/download/k/ADLc1ck-WTC3-ScPrvLceJonGBfkOze5e3KQZhmdfdgSV0sTogiPTtZFGE_i0STb310wZ8s/KoncepteprevencekriminalityaprotidrogoveprevencemestaPlzne2016-2022.pdf?u=51698376

12. *Analýza situace v oblasti závislostního chování na návykových látkách a hazardním hraní [online]. MAKAI-atelier, 2023 [cit. 25-7-2025]. Dostupné z: https://www.email.cz/download/k/ADLc1b_6u3frMvXndefCeJonGBeRIeXr1q-KKs2bZ3Oll7B6ogiI9ZFGE_i0STb310wZ8s/230515_Analyza_drogy.pdf?u=51698376*
13. **PLZEŇSKÝ KRAJ.** *Výroční zpráva o realizaci politiky v oblasti závislosti [online]. Plzeň: Plzeňský kraj, [bez roku] [cit. 25. 8. 2025]. Dostupné z: <https://www.plzensky-kraj.cz/vyrocní-zprava-o-realizaci-politiky-v-oblasti-zav-1>*
14. **POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY.** *Výroční zpráva Národní protidrogové centrály za rok 2024 [online]. Praha: Policie ČR, 2025 [cit. 22. 8. 2025]. Dostupné z: <https://policie.gov.cz/clanek/vyrocní-zprava-narodni-protidrogove-centraly-za-rok-2024.aspx>*
15. **STÁTNÍ ZDRAVOTNÍ ÚSTAV.** *Návykové látky (drogy).* Online. STÁTNÍ ZDRAVOTNÍ ÚSTAV. Národní zdravotnický informační portál. 2021, 30. 4. 2012. Dostupné z: <https://www.nzip.cz/clanek/323-navykovye-latky-drogy>. [cit. 2025-02-12]

Seznam zkratk

- **APOD.** – a podobně
- **CBD** – kanabidiol, látka obsažená v konopí bez psychoaktivních účinků, využívaná pro terapeutické účely
- **ČR** – Česká republika
- **LSD** – halucinogenní droga
- **MDMA** – stimulační a halucinogenní látka známá jako „extáze“
- **Mg** – miligram, jednotka hmotnosti (1 mg = 0,001 g)
- **OČTŘ** – orgány činné v trestním řízení (policie, státní zastupitelství a soudy)
- **OPL** – omamné a psychotropní látky
- **THC** – hlavní psychoaktivní složka konopí
- **USA** – Spojené státy americké

Seznam cizích slov

- **Amphetaminy** – skupina syntetických stimulačních drog, zvyšují aktivitu centrální nervové soustavy, vedou k euforii, zvýšení výkonnosti, ale i k vysokému riziku závislosti.
- **Cannabis** – obecné označení pro konopí; využívá se k výrobě marihuany a hašiše, obsahuje psychoaktivní látku THC i léčebně využívané CBD.
- **Cannabis sativa** – latinský název pro konopí seté, rostlinu obsahující kanabinoidy využívanou jak k průmyslovým účelům (vlákno, olej), tak k výrobě drog.
- **Erythroxylum coca** – tropická rostlina původem z Jižní Ameriky, jejíž listy obsahují alkaloid kokain.
- **Fenylethylamin** – organická sloučenina působící jako neurotransmitter, základní struktura mnoha stimulačních drog (např. amfetaminů).
- **Harm reduction** – strategie „snižování škod“ zaměřená na minimalizaci zdravotních a sociálních rizik spojených s užíváním drog.
- **Influencer** – osoba působící zejména na sociálních sítích, která ovlivňuje chování a postoje svých sledujících (často v oblasti životního stylu, reklamy či trendů).
- **Kanabidiol (CBD)** – látka obsažená v konopí, která není psychoaktivní a má terapeutické využití (např. v medicíně, při léčbě epilepsie nebo úzkostí).
- **Kanabinoidy** – skupina chemických látek, zahrnuje THC (psychoaktivní) a CBD (nep psychoaktivní).
- **Methamfetamin (pervitin)** – syntetická stimulační droga ze skupiny amfetaminů, vysoce návyková, známá pod názvem pervitin.
- **World Health Organization (WHO)** – Světová zdravotnická organizace, specializovaná agentura OSN zaměřená na mezinárodní veřejné zdraví, prevenci nemocí a podporu zdravotních politik.